

Treball de fi de grau

Títol

Sota la pell. Del Senegal a Catalunya

Autor/a

Martí Gelabert Pibernat

Tutor/a

Joan Vila i Triadú

Departament Departament de Comunicació Audiovisual i de Publicitat

Grau Periodisme

Tipus de TFG Projecte

Data 02/06/2015

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:

Sota la pell. Del Senegal a Catalunya

Castellà:

Bajo la piel. De Senegal a Cataluña

Anglès:

Under the skin. From Senegal to Catalonia

Autor/a:

Martí Gelabert Pibernat

Tutor/a:

Joan Vila i Triadú

Curs:

2015/15

Grau:

Periodisme

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Senegal, Catalunya, immigració, societat, inserció, reportatge multimèdia

Castellà:

Senegal, Cataluña, inmigración, sociedad, inserción, reportaje multimedia

Anglès:

Senegal, Catalonia, immigration, society, insertion, multimedia report

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

"Sota la pell. Del Senegal a Catalunya" és un reportatge multimèdia que explica la història de quatre senegalesos que han viatjat fins a Catalunya buscant el "somni europeu". A partir dels seus retrats, s'explica què els ha impulsat a canviar de país, com s'hi han establert, quins són els seus somnis i quina valoració personal fan d'aquest canvi en les seves vides. Els quatre protagonistes tenen un element en comú: no saben que la realitat a la qual s'anaven a enfrontar seria tan dura.

Castellà:

"Bajo la piel. De Senegal a Cataluña" es un reportaje multimedia que explica la historia de cuatro senegaleses que han viajado hasta Cataluña buscando el "sueño europeo". A partir de sus retratos, se explica qué les ha impulsado a cambiar de país, cómo se han establecido, cuáles son sus sueños y qué valoración personal hacen de este cambio en sus vidas. Los cuatro protagonistas tienen un elemento en común: no sabían que la realidad a la que se iban a enfrentar sería tan dura.

Anglès:

"Under the skin. From Senegal to Catalonia" is a multimedia report which explains the story of four Senegalese people who have traveled to Catalonia searching for the "European Dream". The reason that has impulsed them to change of country is explained through their portraits, as well as how they have adapted to it, which are their dreams and their personal valoration about this change in their lives. The four starrings have one thing in common: they did not know how hard the reality would be.

Compromís d'obra original*

L'ESTUDIANT QUE PRESENTA AQUEST TREBALL DECLARA QUE:

1. Aquest treball és original i no està plagiat, en part o totalment
2. Les fonts han estat convenientment citades i referenciades
3. Aquest treball no s'ha presentat prèviament a aquesta Universitat o d'altres

I perquè així consti, afegeix a aquesta plana el seu nom i cognoms i el signa:

Martí Gelabert Pibernat

*Aquest full s'ha d'imprimir i lliurar en mà al tutor abans la presentació oral

**Sota la pell.
Del Senegal a
Catalunya**

Índex

1. Introducció.....	2
1.1 Presentació del tema.....	2
1.2. Motius, justificació i objectius.....	3
1.3. Pertinença professional.....	6
1.4. Criteris metodològics.....	8
2. Presentació formal del projecte professional.....	9
2.1. Plantejament inicial i evolució.....	9
2.2. Descripció del portal web.....	11
3. Calendari d'elaboració.....	40
3.1. Fase de preproducció.....	40
3.2. Fase de producció.....	42
3.3. Fase de postproducció.....	44
4. Sortides professionals per al projecte.....	46
5. Valoració personal del projecte.....	48
6. Bibliografia i webgrafia consultada.....	51
7. Annexos.....	52

1. Introducció

1.1. Presentació del tema

Aquest Treball de Fi de Grau (TFG) de projecte, titulat “Sota la pell. Del Senegal a Catalunya”, consisteix en la realització d'un portal web que retrata la realitat que viuen quatre senegalesos a Catalunya. No es tracta d'un anàlisi en profunditat de les motivacions que mouen tot el col·lectiu senegalès que resideix en aquest país, sinó més bé insisteix en fer quatre retrats a persones amb aspiracions, inquietuds i maneres de sobreviure diferents. El nom “Sota la pell” reflecteix de manera precisa els principals objectius (vegeu punt 1.2.) que vol transmetre aquest reportatge: indaga sota la pell dels seus protagonistes, deixant de banda els estereotips d'una societat sovint immersa en problemes com el racisme o la xenofòbia. Aquí no importa el color de pell, sinó que s'explica com un grup de senegalesos s'adapta al seu nou país. A més a més, aposta per descobrir les persones. Una de les funcions principals del periodisme és donar a conèixer històries i ajudar a establir lligams entre persones d'arreu del món. Per aquest mateix motiu, “Sota la pell. Del Senegal a Catalunya” vol fer visible els nexes interculturals que es creen i descobrir les inquietuds i maneres de viure que tenen persones de fora de Catalunya, en aquest cas en concret d'una regió d'Àfrica.

A través del portal web www.sotalapell.com es presenta aquest reportatge multimèdia que engloba imatge i àudio, donant un pes molt important a la fotografia. D'aquesta manera, s'ha aconseguit plasmar dos tipus de retrat: l'escrit i el visual. Per una banda, la imatge parla per ella sola, mentre que si es té en compte la part escrita es permet aprofundir més en l'eix central d'aquest reportatge, que són les quatre històries que s'extreuen. A més a més, l'àudio permet escoltar la veu d'aquestes persones, aconseguint així l'efecte d'endinsar-se més en el seu món, de tenir-los més propers, de conèixer-los una mica més. En un primer moment, durant la ideació del projecte, s'havia plantejat la possibilitat de fer un projecte en format imprès mitjançant el suport, per exemple, d'un llibre. A partir de diverses reunions amb el tutor del projecte i de pensar en les facilitats que presenta es va decidir realitzar el projecte a través d'un portal d'Internet.

Un dels punts forts d'aquest reportatge, també, és haver deixat de banda el sensacionalisme. Per això mateix, des d'un primer moment a l'hora de realitzar les

trobades amb els seus protagonistes, s'ha descartat fer qualsevol pregunta sobre la crueltat o la duresa del seu viatge fins aquí. Per tant, s'ha deixat en tot moment a mans de l'entrevistat explicar o no el trajecte. “Sota la pell. Del Senegal a Catalunya” se centra, així doncs, en les inquietuds que mouen aquestes persones a viatjar fins aquí i a retratar com viuen. En aquest cas, sí que es mostra la duresa o la facilitat amb la qual s'han anat desenvolupant a l'hora d'establir una residència. Però no com un element de sensacionalisme o poca profunditat, sinó més bé el contrari: ajuda a entendre a la perfecció quins problemes i quines facilitats tenen els estrangers provinents de països més pobres que volen viure a Catalunya. Unes dificultats que sovint la població oblida o, simplement, no l'interessa veure.

Per tal de conèixer una mica la cultura que importen els senegalesos, també s'ha decidit deixar un apartat per explicar alguns detalls del seu país. A través d'una sèrie de gràfics i d'un mapa interactiu (vegeu annexos), es tracten de donar algunes pinzellades de com és la situació en la qual viu el Senegal. De la mateixa manera, s'ha deixat un apartat per explicar no la cultura catalana, sinó com cooperen i viuen com a col·lectiu en general a Catalunya. Es mostren algunes de les associacions que s'han creat per ajudar-los a l'hora d'arribar i desenvolupar-se al seu nou país i d'altres que han format per donar un cop de mà al Senegal mitjançant tasques que realitzen entre Catalunya i el país africà.

1.2. Motius, justificació i objectius

L'elecció del Senegal com a focus principal i país de procedència dels personatges que es retraten de manera audiovisual en aquest reportatge no ha estat de manera arbitrària. De fet, es destaquen diversos motius pel qual s'ha portat a terme aquesta decisió estudiada:

- a) Per l'interès pel coneixement d'una cultura diferent a la catalana. Una de les principals motivacions que hauria de valorar el periodisme és conèixer els vincles que ens uneixen a la resta del món, per així poder entendre una mica més què ens envolta i les conseqüències que es desprenen d'una sèrie de decisions a nivell internacional. Sembla evident que per entendre el món primer ens hem de conèixer a nosaltres mateixos, però no deixa de ser important entendre la realitat dels altres. Com que hi ha molta més facilitat per trobar informació autòctona,

sembla adient indagar en la realitat exterior.

b) Per l'interès en conèixer com viuen diversos immigrants a Catalunya, quines dificultats tenen, quines facilitats han tingut, com s'han anat movent pel teixit social i quines eren les seves expectatives de futur en venir. Així mateix, saber si aquesta expectació ha canviat o no amb el pas del temps durant la seva estada a la nova residència. Aconseguir entendre, de fet, què els mou a viatjar fins a Europa i si el somni que tenen en marxar és el mateix quan s'han establert a la seva destinació.

c) Per especial interès personal en l'Àfrica i, en conseqüència, per acotar l'objecte d'estudi en un país en concret. Aquest ha estat l'element més subjectiu que s'ha tingut en compte a l'hora de realitzar aquesta selecció. Es podria haver escollit un país asiàtic o llatinoamericà, per posar exemples de les procedències més comuns, però s'ha decidit finalment triar un país africà.

d) A l'hora d'acotar, s'ha seleccionat un dels països amb més residents a Catalunya de l'Àfrica. En concret, el 2014 es van registrar oficialment 20.280 senegalesos. Només el Marroc, amb 226.818 habitants a Catalunya, supera el Senegal. A més a més, el Senegal ocupa el 13è lloc mundial en el llistat de països d'origen que tenen més ciutadans a Catalunya (vegeu annexos).

La selecció dels quatre protagonistes es duu a terme després d'un procés de cerca entre diferents associacions i d'establir contactes amb alguns senegalesos. En la presentació formal del projecte professional (vegeu punt 2) s'expliquen les dificultats i els processos en detall. Les persones entrevistades són:

a) Ela, 23 anys. Va venir a Catalunya sol en una pastera sense haver complit la majoria d'edat. El seu objectiu era triomfar en el món del futbol. No ha deixat d'estudiar en cap moment i, ara, lluita per aconseguir els papers. Els dies que no està a la biblioteca de Santa Coloma per estudiar, lloc on viu, va trucant portes demanant feina.

b) Michel Doudou, 38 anys. És professor de dansa africana i porta l'art dins la sang. Va arribar a Catalunya per poder ajudar econòmicament la seva família. Està casat amb una gallega que resideix a Barcelona i tenen un fill. Busca una feina amb la qual poder complementar la seva passió: les classes de ball, amb les quals pot treure alguns diners.

c) Mamadou Saliou, 22 anys. De perfil emprenedor, va arribar a Barcelona amb un objectiu clar: triomfar en el Futbol Club Barcelona. Ara, dirigeix un negoci de lloguer de bicicletes al barri del Raval, està construint una escola al Senegal a partir de l'organització 'Diandé África', que ha muntat a Catalunya, i ofereix una ruta turística destinada al públic local per conèixer la Barcelona de les dificultats. A més a més, se l'ha vist en més d'una ponència explicant la seva història.

d) Jadirata Balde, 37 anys. Va venir a Barcelona amb 16 anys per casar-se amb el seu marit, qui des de feia uns anys ja hi residia. Una separació als 23 anys i amb una filla de 3 i un nadó de 6 mesos van obligar la Jadirata a posar-se la família a les espatlles. Prové de la selva senegalesa i l'adaptació a la ciutat és el que més li ha costat.

Amb aquestes històries s'aconsegueix pluralitat d'inquietuds i de maneres de sobreviure que han anat cercant aquests senegalesos. No és una visió en profunditat de totes les problemàtiques i totes les motivacions que mouen al conjunt de senegalesos que arriben a Catalunya (seria una tasca gairebé impossible), sinó que és una mostra representativa de com se les han d'enginyar i què els mou una vegada s'han establert al seu nou país.

De la mateixa manera, els objectius principals d'aquest reportatge multimèdia es compleixen gràcies a la tria d'aquests personatges. A continuació, es destaquen aquests objectius entorn els quals s'ha desenvolupat “Sota la pell. Del Senegal a Catalunya”:

a) Conèixer les dificultats i facilitats que tenen els estrangers un cop han d'establir la seva residència o no, així com identificar els plans de futur que tenen els senegalesos escollits un cop establerts a Catalunya.

b) Entendre la realitat que viuen aquells que arriben de manera irregular i

aquells que tenen tots els papers en regla. Dilucidar, d'aquesta manera, les expectatives que tenen els senegalesos abans d'arribar a Europa i les conseqüències del xoc amb la realitat.

c) Defugir del sensacionalisme que fàcilment es podria trobar en explicar el procés d'aquells senegalesos que hagin arribat en pastera.

d) Apropar-se a una altra cultura. En concret, a la del segon país africà amb més nadius vivint a Catalunya.

e) Desenvolupar habilitats en la creació d'un portal web i en l'edició de la informació a partir dels diferents suports amb els quals s'ha obtingut.

f) Tenir l'esperit de realitzar bones fotografies i posar en pràctica els coneixements adquirits en l'assignatura de fotoperiodisme de 3r del Grau de Periodisme.

g) Comparar les dificultats que tenen com a col·lectiu a l'hora de trobar un lloc de treball amb les quals tenen els nascuts a Europa.

h) Analitzar els perfils dels protagonistes del reportatge i fer un viatge sota la seva pell: conèixer-los en profunditat. Retratar personatges diferents, però amb un mateix objectiu: el somni europeu.

i) Innovar amb la tècnica del reportatge multimèdia.

j) Millorar la tècnica del retrat periodístic i tenir l'oportunitat de donar a conèixer el meu treball a l'exterior.

1.3. Pertinença professional

“Sota la pell. Del Senegal a Catalunya” neix com un projecte autònom amb aspiracions a tenir un lloc en el món professional. Vist el gran domini que està agafant internet en el paper dels mitjans de comunicació, la selecció d'elaborar el treball en una plataforma

multimèdia ha estat concebuda expressament per aquest motiu. El projecte és una carta de presentació del projecte en si mateix, totalment adaptable a exigències o modificacions necessàries que reclamin mitjans de comunicació interessats. En aquest sentit, podem dir que, tot i finalitzat per a la seva presentació, aquest projecte es troba en fase beta. Si la presentació hagués estat en un llibre, el ventall de possibilitats i necessitats s'hagués reduït considerablement. Tot i que en un primer moment es va pensar en la possibilitat de presentar-lo físicament, aquest ha estat un dels motius que ha portat a què la seva realització fos via web.

Tenint en compte el 'boom' periodístic que està esdevenint amb els reportatges multimèdia (com es pot veure a mitjans com el Diari ARA, amb els seus interactius, El Periódico o el diario.es) sembla adient apostar per aquesta solució. De fet, en ser quatre retrats, es pot vendre també cada història individualment. Aquest projecte s'ha concebut com un tot, però que alhora tingui possibilitats de ser fragmentat i, tot i així, no perdre coherència. Cada història s'entén de manera individual i totes juntes formen un paquet amb un sentit molt cohesionat.

Com que s'ha fet en català, només tendria cabuda a aquells mitjans dels Països Catalans. Té més sentit, a més, ja que es parla d'un procés de trasllat des del Senegal a Catalunya i no a la resta de l'Estat. Així doncs, tot i reduir el mercat, segueix tenint definit un públic objectiu: aquells interessats, sobretot catalans, en conèixer les realitats que viuen els nouvinguts. A més a més, pot servir com a eina pels senegalesos per conscienciar la gent del seu país de com és realment viure a Europa. En aquest sentit, un dels entrevistats, el Mamadou (vegeu punt 1.2.), té projectes personals que es dediquen a aquest mateix objectiu. Per tant, “Sota la pell. Del Senegal a Catalunya” pot ser una eina més per aquelles associacions que busquin donar una mà en aquest aspecte.

D'altra banda, la possibilitat que aquest projecte professional sigui un pilot d'una sèrie de reportatges que acabin per esdevenir està oberta. D'aquesta manera, utilitzant la mateixa estructura (oberta a modificacions), cada capítol se centraria en un país diferent a través dels retrats d'alguns dels seus ciutadans d'origen. Seguint aquest plantejament, buscaria el mercat de mitjans digitals que aposten per aquest tipus de narració multimèdia, ja sigui de manera individual com podria ser el cas de Vilaweb, Nació Digital o el Diari ARA, o dirigit a un grup mediàtic com és La Xarxa.

El projecte no es concebut com un anàlisi acadèmic i exhaustiu de la situació que viuen tots els senegalesos en arribar a Catalunya i com viuen al país, sinó que tracta de mostrar històries personals que, a partir d'una certa pluralitat, ofereixin un ventall de visions diferents i suposin exemples clars dels perills i facilitats que es poden trobar en viatjar fins Europa. A més a més, en el sentit més pur del periodisme, de poder establir un vincle entre diferents cultures i donar-les a conèixer.

1.4 Criteris metodològics

L'elaboració d'aquest projecte professional s'ha desenvolupat en cinc etapes diferenciades. La metodologia detallada s'explica en la confecció de cada apartat que el forma (vegeu punt 2.2.). Les fases:

a) Recerca de la informació. En primer lloc s'han cercat a l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) les dades del nombre d'immigrants que hi ha a Catalunya. A partir d'aquí, com que es tenia clar que el país seleccionat hauria de ser africà, s'han buscat aquelles que indiquessin de quins països procedien en majoria els nousvinguts, entre els quals el Senegal n'és el segon. En segon lloc, s'han cercat dades sobre el país i referències respecte a la seva cultura per tenir una informació de base per poder realitzar les entrevistes. Per últim, s'han consultat també treballs acadèmics els quals reflecteixen en profunditat quines maneres de viure tenen els senegalesos a Catalunya.

b) Trobar els contactes. Aquesta ha estat la part més difícil. Un cop tinguda tota la informació necessària, s'han anat consultat diferents associacions senegaleses, i africanes en general, que treballen a Catalunya per demanar si podia tenir contacte amb algun. El mètode no va ser suficient i, després d'una crida per les xarxes socials i a través del grup més proper de coneguts, s'ha recorregut als mitjans de comunicació. En aquest cas, mitjançant el Diari ARA, que va realitzar una entrevista a un dels protagonistes d'aquest projecte. A través del web de la seva associació s'ha pogut contactar amb el Mamadou i ell mateix ha pogut facilitar uns quants altres contactes amb major o menor èxit. Tant l'Ela com la Jadirata tenen vincles amb el Mamadou. Al Michel Doudou se l'ha trobat a través del Facebook i la seva publicitat de les classes de dansa que ofereix.

c) Feina de camp: realització de les entrevistes. A partir de l'explicació detallada del projecte als seus protagonistes, s'han començat a fer les entrevistes. S'han elaborat els qüestionaris tot i que la majoria de trobades es van reproduir en to de conversa, per tal de crear un ambient més proper. En tots els casos m'he desplaçat allà on convenia per poder realitzar-les. A més a més, el mateix dia s'han realitzat les fotografies, a cada un depenent de la seva història.

d) Edició i compactació de la informació al portal web. Aquesta fase ha consistit en realitzar el portal www.sotalapell.com i en elaborar els retrats en el seu apartat corresponent. A més a més, s'han seleccionat els talls d'àudio adients que acompanyen algunes de les fotografies que es poden trobar al portal. En el cas de les fotografies, aquestes han passat prèviament per un procés de revelació digital i de compressió per tal de poder pujar-les al portal web.

e) Redacció de la presentació del projecte. Ja entrat el final de la fase d), s'ha redactat informàticament aquest informe.

2. Presentació formal del projecte professional

2.1. Plantejament inicial i evolució

“Sota la pell. Del Senegal a Catalunya” es va concebre, en primer lloc i abans de decidir-ne el nom final, com un fotoreportatge que retratés de manera visual l'adaptació d'un col·lectiu africà al seu nou entorn, en aquest cas centrat des de primer moment en Catalunya. A partir del punt fort de les imatges la realitat no caldria molta explicació escrita, és a dir, no més que la que presenten molts fotoreportatges convertits a llibre. A partir de les primeres reunions amb el tutor d'aquest projecte, va semblar adient acotar el col·lectiu que hauria de ser finalment retratat visualment. Així doncs, en tenir clar que es volia reflectir l'adaptació de part de la població africana, es va decidir mirar les dades de quins països tenien més nouvinguts a Catalunya. En veure que el Marroc n'és el primer, amb 226.818 ciutadans registrats al Principat, i el Senegal, amb 20.280, el segon, es va escollir aquest últim.

Per dur a terme el projecte, la idea radical era elaborar un llibre. Però, després, en veure les possibilitats de sortir a mercat en un futur, de presentació i d'elaboració, es va decidir realitzar una pàgina web i, en conseqüència, un reportatge multimèdia. La realització del llibre hauria resultat molt costosa, tant en termes econòmics com en facilitat de dur-lo a terme. S'haurien d'haver buscat mètodes alternatius de finançament, com per exemple el micromecenatge, que difícilment haguessin acabat amb èxit. Analitzats els efectes resultants de dur a terme un reportatge en format imprès, l'aposta de traslladar-ho a la infinitat de possibilitats que ofereix Internet era segura.

A partir d'aquí el plantejament feia un gir complet. Tindrien les imatges la força que haurien de tenir en un llibre imprès? Quina eina s'utilitzaria per digitalitzar el projecte i crear la web? S'hauria d'encarregar a algú la feina de disseny del portal? Aquests i més dubtes similars es plantejaven en els primers moments d'haver donat un nou enfocament a la presentació final del reportatge multimèdia. Per resoldre's es va pensar, sobretot, en les inquietuds que em movien i els coneixements previs que tenia en realització de webs i disseny de les mateixes. Tal com s'esmenta en l'apartat d'objectius (vegeu punt 1.2.), una de les finalitats d'aquest projecte professional és desenvolupar les habilitats en creació web. En aquest sentit, la decisió va ser dissenyar i crear el portal personalment. Per dur-ho a terme, es va seleccionar realitzar-la amb Wix, una eina en línia que permet crear pàgines web sense necessitat de coneixements específics i amb la qual ja havia treballat amb anterioritat. A més, permet comprar un domini i resoldre el manteniment del portal. D'aquesta manera, les capacitats personals es podien desenvolupar molt millor.

Un altre dubte que es plantejava en relació a l'evolució del projecte va ser com realitzar les entrevistes. En ser format multimèdia, es podia fer escrit, en àudio, de manera visual o mesclar formats. Ja que una de les qüestions que se'm van plantejar al començament era si realitzar només fotografies amb poc text o molt text amb poques fotografies, es va decidir incloure una part important de text. Així també podria aprofundir més en les històries dels senegalesos entrevistats i, a més, desenvoluparia també habilitats en l'elaboració de retrats escrits. El paper del text, llavors, va esdevenir fonamental. En relació a què acompanyaria el text i les fotos, vaig decidir

apostar per una tècnica poc freqüent en els mitjans digitals: dotar alguna de les fotografies d'àudio. A mode de destacat, els àudios són fàcilment accessibles i ofereixen petits titulars dels retrats, alhora que permeten apropar el lector a la història del protagonista que estan llegint. De fet, una de les finalitats d'aquest projecte professional és apropar i familiaritzar diverses persones i diverses cultures. Una altra tècnica duta a terme és la inserció de vídeo. En el cas de la Jadirata Balde, l'entrevista es va enregistrar en vídeo i, allà on podien anar imatges al web, s'han inserit uns vídeos d'entre un minut i un minut i mig de durada en el qual es pot visualitzar la protagonista i escoltar les declaracions més cridaneres.

El nom del projecte va ser una de les últimes decisions dutes a terme. Es va pensar en l'objectiu d'aquestes entrevistes: fer una introspecció sota la pell dels protagonistes deixant de banda estereotips. Ja amb el nom definit, el projecte “Sota la pell. Del Senegal a Catalunya” ha acabat per ser un portal web obert als diferents formats que existeixen i amb el qual s'ha pogut aprofundir d'una manera més notòria amb els senegalesos entrevistats.

2.2. Descripció del portal web

a) INTRODUCCIÓ

A la pàgina d'introducció, que es presenta en entrar a www.sotalapell.com, es pot veure una imatge de fons, realitzada al Michel, un dels entrevistats, i retocada de manera que la imatge resultés en un blanc i negre total. La decisió és bàsica: encara no coneixem els personatges i es fa una invitació a descobrir que s'amaga rere ells. Per això mateix, en clau visual, s'ha volgut donar aquest toc de misteri i de ganes de conèixer què tenen a comptar els quatre entrevistats.

De la mateixa manera, però, es presenta en format escrit què hi ha al portal web. Es fa a través d'un *lead* introductori que diu:

“El Mamadou, el Michel, la Jadirata i l'Ela han deixat la seva terra per tenir una vida millor. Busquen el somni europeu. La seva arribada, però, els ha suposat despertar i viure una altra realitat”.

S'ajusta dins una caixa -cap on mira el fotografiat- i on el títol del reportatge se situa tenint en compte l'estètica visual de les imatges i els punts principals que l'han de compondre. A partir del botó "Viatja a les seves històries", s'enllaça aquest portal introductori al *home* del web. Com que és una portada per presentar el projecte, no hi ha marxa enrere a partir d'aquí. L'única manera de tornar a la introducció és escrivint de nou el domini www.sotalapell.com al navegador.

Figura 1. Introducció / portada del portal web

b) INICI

A partir de la *home* del portal web, apareix i apareixerà en cada una de les pàgines una franja a dalt i una altra a baix del portal. Aquestes franges, de color gris, presenten el menú i les dades de creació. En aquest sentit, a dalt es pot trobar el títol del reportatge multimèdia (on, clicant, enllaça sempre al *home*) i un petit menú compost de cinc apartats: Inici, Senegal, Protagonistes, Catalunya i Contacte. Allà en la pàgina que ens trobem, el botó corresponent queda marcat en una altra tonalitat de gris i les lletres blanques inicials passen a ser negres. En aquest cas i com es veurà en la següent figura (vegeu figura 2), l'inici, que correspon a la *home*. A través d'aquest menú, desplegable en el cas dels protagonistes, es pot recórrer en tot moment als diversos apartats que componen el reportatge.

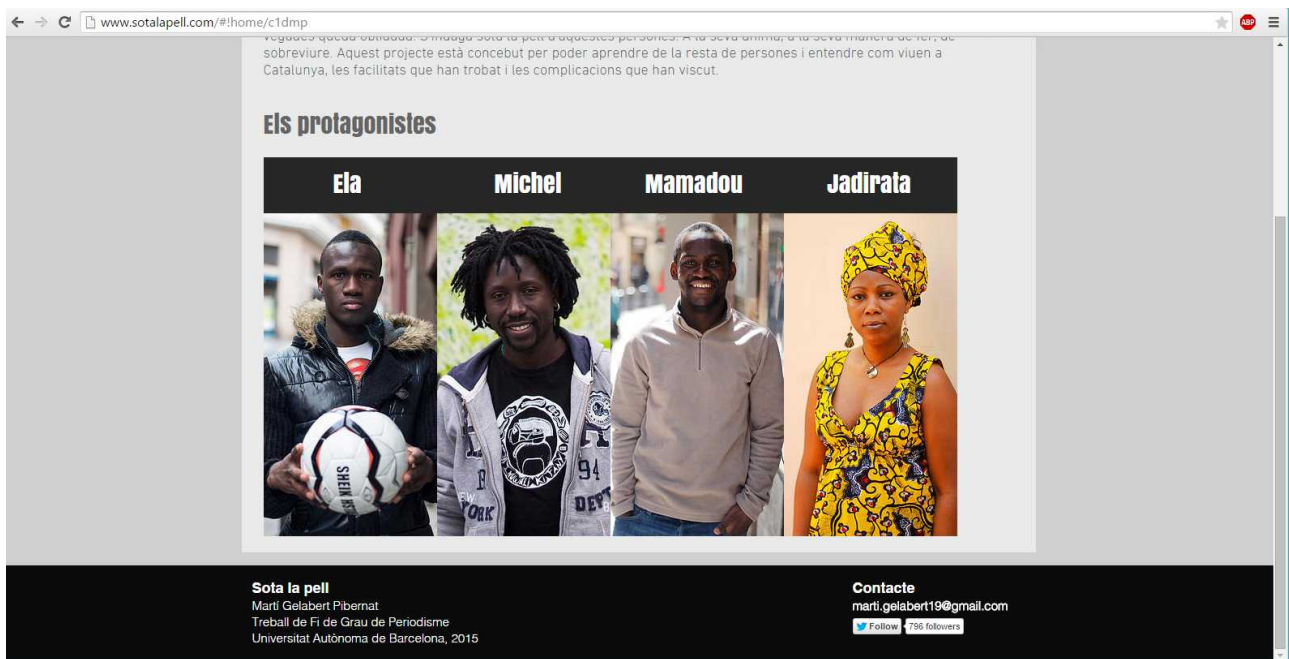
En el cas de la franja de baix, es representen les dades de contacte (vegeu figura 3) i els crèdits del reportatge.

Pel que fa al contingut exclusiu de la pàgina d'inici, aquesta es divideix en dos petits apartats: la presentació del projecte i els seus protagonistes. En el primer, s'explica en unes poques línies les motivacions i els objectius d'aquest reportatge. D'aquesta manera, la informació proveïda al *lead* de la pàgina introductòria s'amplia i, de manera concisa, es dona a conèixer el reportatge multimèdia. En el cas dels protagonistes, se'ls mostra, ara sí, la cara. Una foto de perfil de cada un d'ells, amb el nom a dalt, sobre les quals si s'hi clica et condueix a cada una de les seves històries.

S'han decidit posar aquests dos apartats a la *home* i no més informació sobre el Senegal o Catalunya perquè el pes important del reportatge són les històries dels senegalesos. La informació sobre els dos països és addicional i va semblar adient no donar-li molta més importància a l'inici. Tot i així, a través del menú és accessible en tot moment perquè l'usuari es mogui amb total llibertat i no sigui conduït pel reportatge de manera unidireccional.

Figura 2. Pàgina d'inici i franja superior amb menú

Figura 3. Pàgina d'inici i franja inferior amb dades de contacte

Aquest apartat s'ha dividit en quatre subapartats més. El primer d'ells es titula “Senegal, el confí d'Àfrica a l'Atlàntic” (vegeu figures 4 i 5) i mostra unes primeres pinzellades del país. En primer lloc, a partir d'una petita descripció d'unes poques línies. Després, s'ha optat per seguir un model més visual. En aquest cas, a través de dos mapes. Un d'interactiu elaborat a partir de la plataforma Thinglink a través del qual s'hi pot accedir a l'himne, a una descripció més detallada del país, una altra de la capital Dakar, la situació del Parc Nacional Niokolo-Koba i informació sobre l'Ebola. A sota, s'ha inserit un mapa extret de Google Maps per situar en el pla mundial on està ubicat el Senegal. A més a més, així també permet a l'usuari apropar-se o allunyar-se més del sol i moure's per allà on desitgi.

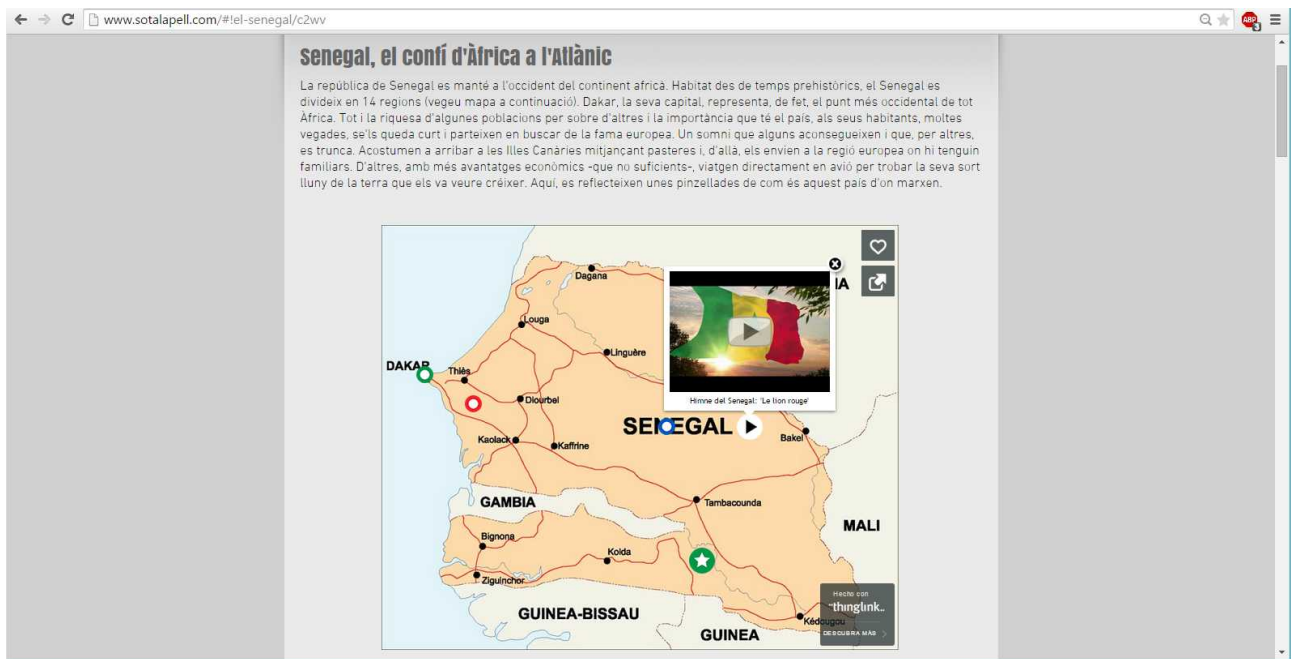

Figura 4. Presentació Senegal i mapa interactiu

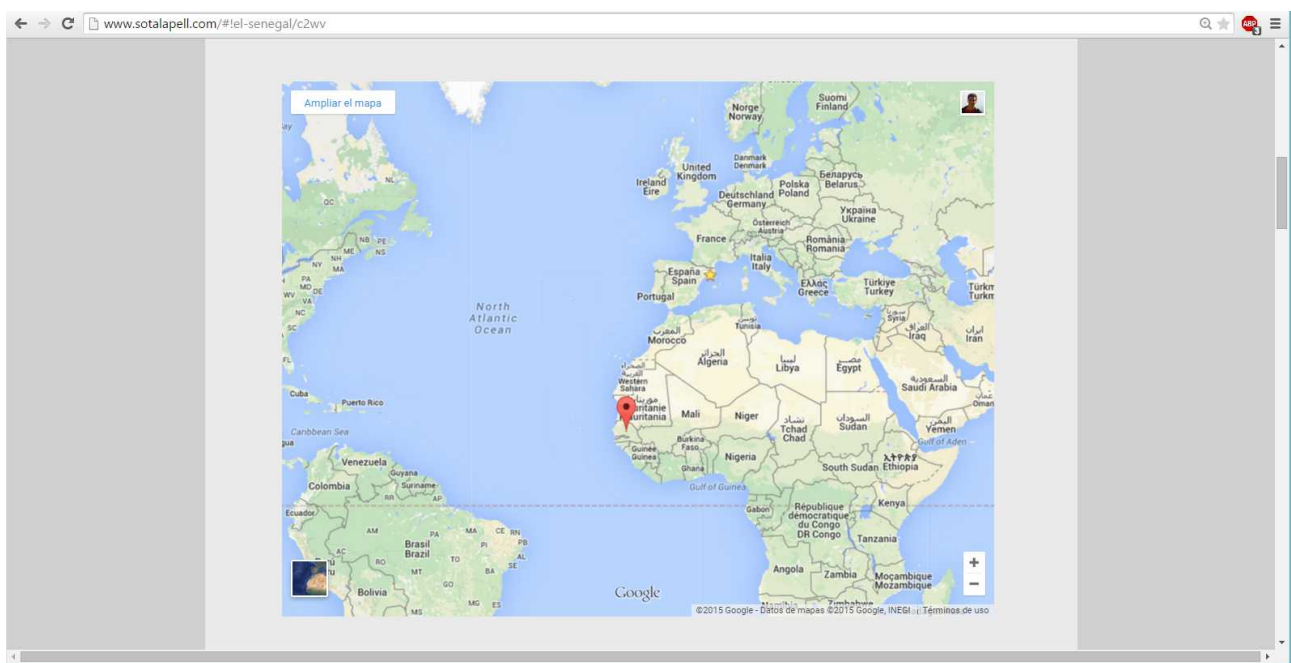

Figura 5. Google maps

El segon apartat retrata a partir de 9 gràfics el Senegal (vegeu figures 6 i 7). S'han seleccionat alguns dels indicadors que poden fer un dibuix més fidel de la situació del país. En tots els casos són dades del Banc Mundial i es compara el Senegal amb els països de l'Àfrica subsahariana, els països d'un ingrés mitjà-baix (aquests dos últims marcadors perquè són als quals pertany el país) i amb Espanya, per poder tenir una visió

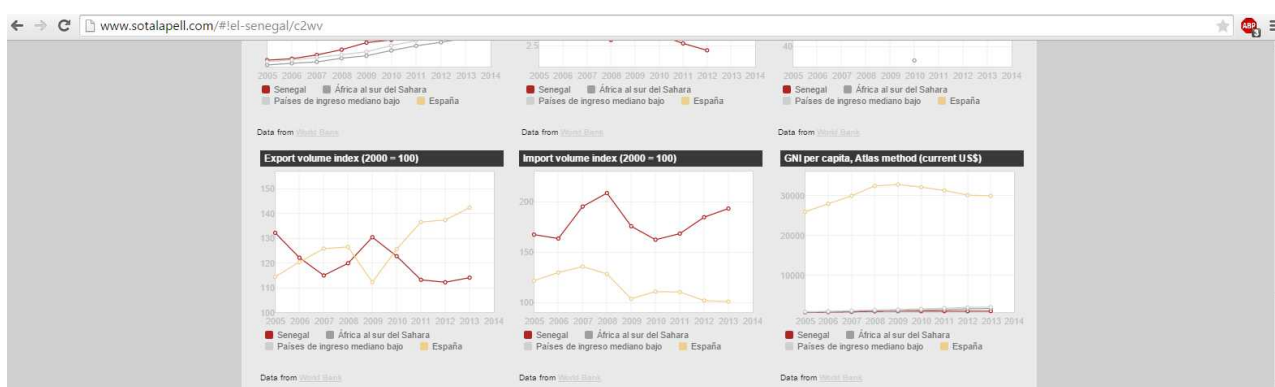
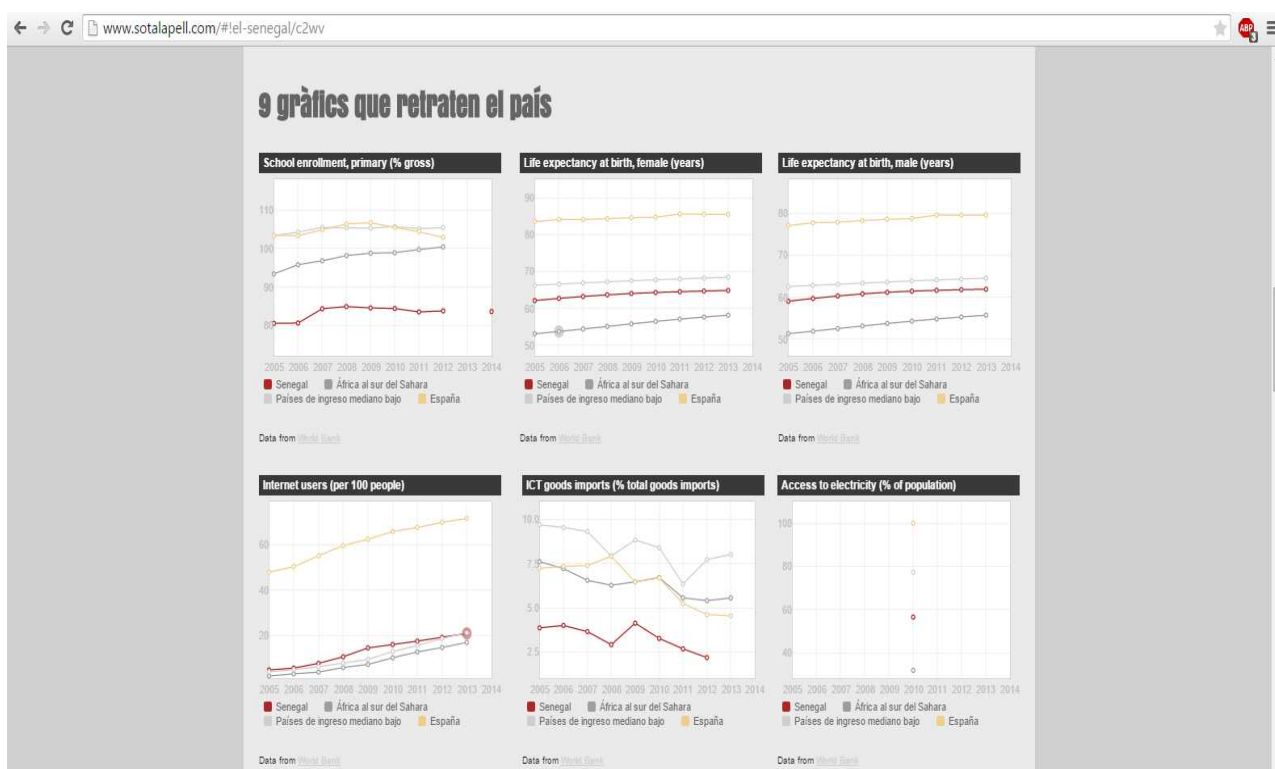
comparada directa. Els indicadors seleccionats (que s'han dividit en tres socials, tres tecnològics i tres econòmics) per establir la comparativa han estat:

- Matriculacions escolars a primària. Percentatge brut: les últimes dades del 2012 recullen que al Senegal va estar més de 20 punts per sota en les matriculacions a primària que la resta de mostres seleccionades.
- Esperança de vida en néixer, dones. El 2013, la dada espanyola situava les dones amb una esperança de vida de 85,5 anys, mentre que al Senegal la xifra descendeix fins als 68,4. A totes les mostres indicades i en el període seleccionat (a partir de 2005 fins a les últimes dades registrades) es mostra una evolució de l'esperança de vida.
- Esperança de vida en néixer, homes. El 2013, a Espanya aquesta dada se situava en 79,5 anys, mentre que al Senegal en 61,9. En ambdós casos, menor que les dones.
- Usuaris amb Internet (per cada 100 persones). A l'Estat la dada se situa en 71,6, mentre que al Senegal a 20,9.
- Importacions de béns de les TIC. El Senegal se situa en el lloc més baix de la comparativa, amb només un 2,2% del total d'importacions de béns. Poc més de dos punts per sota de la mitjana a Espanya.
- Accés a l'electricitat. Amb només dades del 2010, aquell any poc més de la meitat de la població senegalesa tenia accés a l'electricitat (el 56,5%), mentre que en el cas espanyol el 100% de la població en disposa.
- Volum d'exportacions (2000 = 100). Amb només dades del Senegal i de l'Estat, la xifra situa el volum d'exportacions al país africà en 114,1. Per la seva banda, Espanya se situa en 142,4.
- Volum d'importacions (2000 = 100). En el cas de les importacions, el Senegal

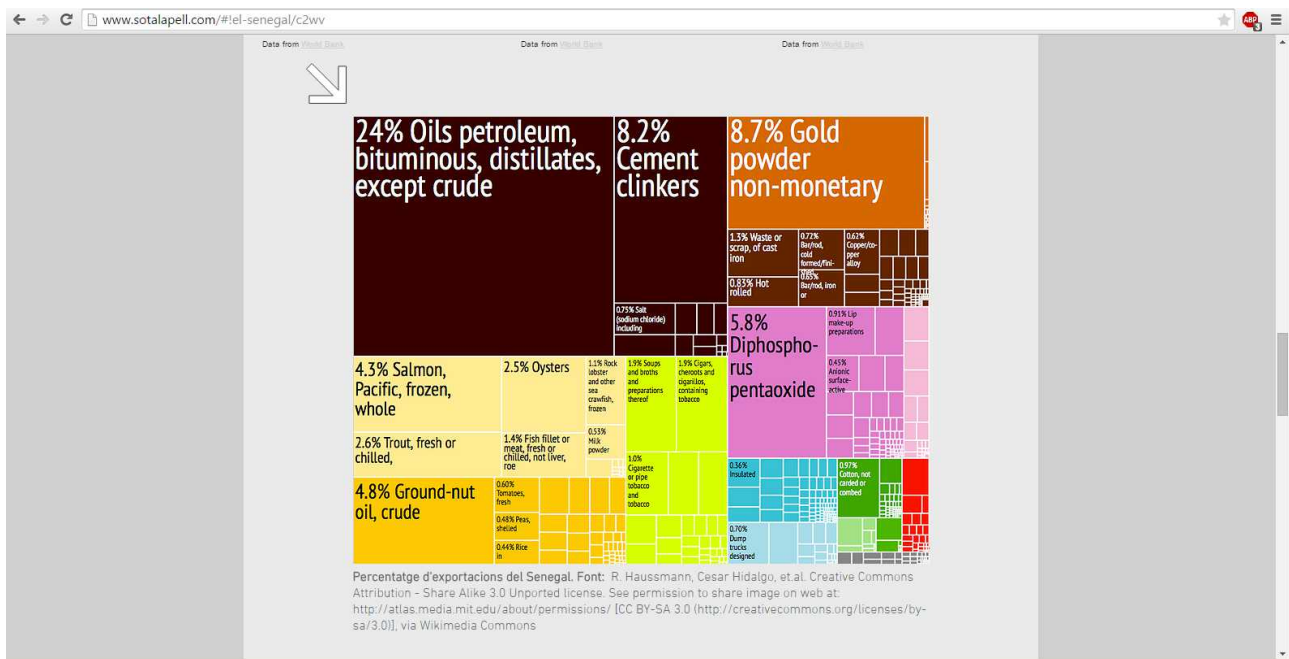
augmenta la xifra fins a 193,2. L'Estat la disminueix fins els 100,8.

- INB (GNI) per càpita. L'INB, antic PIB per càpita, és l'Ingrés Nacional Brut convertit a dòlars dividit per la població a meitat d'any. Així doncs, la comparativa entre Espanya i el Senegal és molt notable. Mentre que a l'Estat es xifra el 2013 en 29.940\$, al Senegal només 1.050\$.

Figures 6 i 7. Gràfics que retraten el país

En aquest apartat de gràfics s'ha afegit també una infografia que reflecteix el percentatge d'exportacions del Senegal:

Figura 8. Infografia exportacions

En el tercer apartat s'han recollit 4 artistes i personalitats que han adquirit nom internacionalment. Es titula, de fet, “Alguns artistes i personalitats de renom”. Es presenten amb una fotografia i una petita descripció que conté alguns enllaços externs (tots s'obren a noves pantalles) amb vídeos a Youtube o informació addicional. S'han seguit usant els colors que proliferen a tot l'espai del reportatge multimèdia (gris, blanc i blau pels enllaços). Tota la informació es presenta en caps rectangulars, de manera que se situen una sobre l'altre i alternen la col·locació de la imatge a la dreta i a l'esquerra (vegeu figura 9).

Els artistes seleccionats són:

- Youssou N'Dour (1959): cantant i compositor i, des del 2012, Ministre de Cultura del Senegal. Ha col·laborat amb artistes com Peter Gabriel, Bruce Springsteen, Sting o Lou Reed. Compromès socialment i icona cultural del país.
- Léopold Sédar Senghor (1906-2001): reconegut poeta i primer president del país entre 1960 i 1980.
- Akon (1973): és cantant. Va néixer a Missouri (Estats Units) el 1973, però es va

criar fins al 7 anys al Senegal i després d'un temps entre ambdós països es va traslladar definitivament als EUA quan tenia 15 anys. Ha col·laborat amb Michael Jackson i ha encapçalat llistes d'èxits musicals.

- Patrice Evra (1981): futbolista de la Juventus de Torino. Va néixer a Dakar, però és nacionalitzat francès. Ha guanyat cinc Premier Leagues i una Champions League amb el Manchester United.

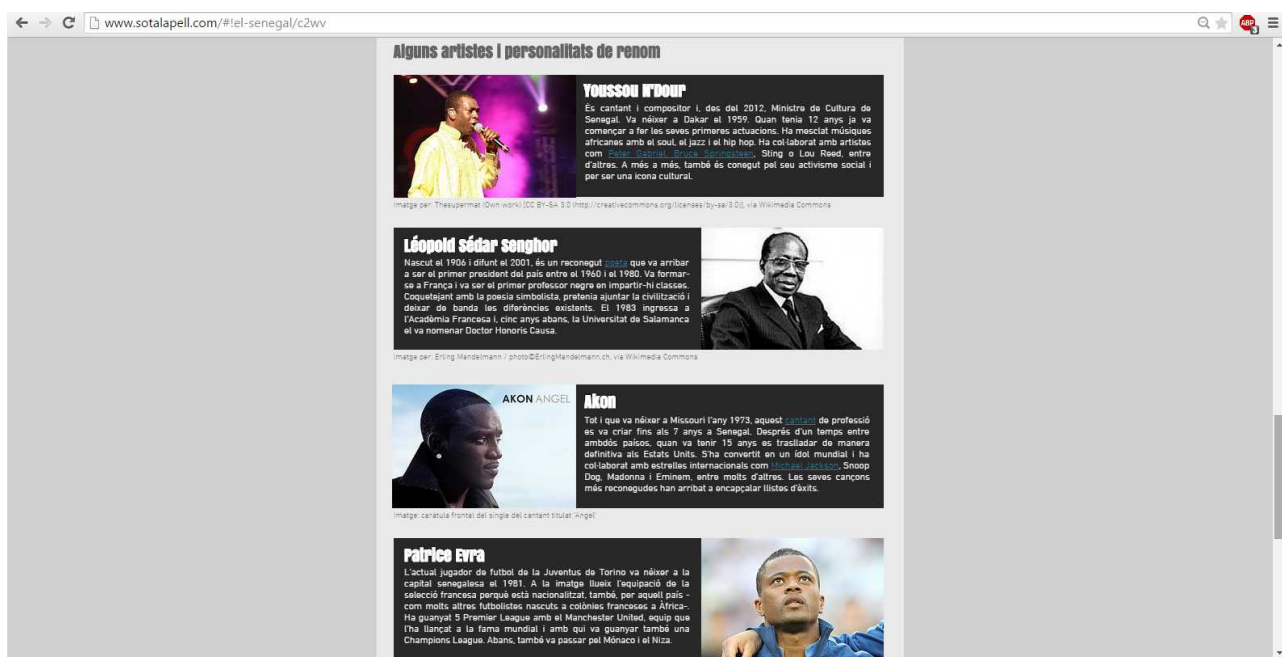

Figura 9. Artistes i personalitats de renom

En el quart i últim apartat que comporta la pàgina dedicada a Senegal, titulat “Catalans al Senegal: la mirada de Lluís Llach” es pot trobar un testimoni d'un català que està residint en aquell país: el cantautor Lluís Llach. Tot i que es va intentar contactar amb ell a través de la seva fundació per poder fer una petita entrevista, ha resultat impossible realitzar-la. Per aquest mateix motiu, s'ha optat per inserir un documental que va realitzar TV3 sobre el treball que està fent Llach al país, titulat “Yayoma”. Es presenta el vídeo directament, que s'ha inserit per mitjà del codi embed.

Al final de la pàgina, a la part inferior de la dreta, hi ha un botó que et permet desplaçar directament fins a la part superior del menú. Aquest botó està disponible en totes les pàgines a les quals sigui necessari fer molt *scroll*.

Figura 10. Catalans al Senegal: la mirada de Lluís Llach

D) PROTAGONISTES

En la pàgina inicial de “Protagonistes” es poden observar els quatre titulars de les entrevistes. Es presenten els senegalesos retratats a través del seu nom, la seva edat, el titular i un retrat fotogràfic seu en blanc i negre. Mitjançant caixes de forma rectangular, se situa un protagonista damunt de l'altre, alternant la posició titular-imatge entre dreta i esquerra. La fotografia ocupa tot el rectangle, però el titular s'ha inserit en blanc en una àrea de color gris no totalment opac. Tot seguint una cohesió i coherència amb la tipografia i els colors utilitzats durant tot el reportatge multimèdia:

Figures 11. Els protagonistes

- Ela. Té 23 anys i es va desplaçar fins a Catalunya sense ser major d'edat. És un exemple del de molts senegalesos que viatgen a Europa en busca del seu somni, però quan arriben xoquen amb una realitat que no imaginaven. “M'he arribat a penedir d'haver vingut”, lamenta. A més a més, la seva història té un punt de curiositat que ja trobem en un dels altres protagonistes del reportatge: viatja a Europa amb el somni de triomfar en el món del futbol. Una vegada es va adonar

de les dificultats que suposava, i amb l'afegit d'una greu lesió, la seva principal preocupació ha estat centrar-se en aconseguir els papers. Amb l'Ela també es retrata aquella persona que arriba a Europa de manera irregular i viu moltes dificultats per establir-se. Un senegalès que es troba amb les complicacions per entrar en el món laboral que tenen gran nombre de catalans, amb l'afegit de les dificultats amb les quals xoca per ser estranger. A més a més, és una persona que en cap moment ha decidit deixar els estudis i mostra una gran ambició per adaptar-se a la manera de conviure europea. El dia que no és a la biblioteca de Santa Coloma, va de portal en portal buscant un lloc de treball. Amb ell, s'ha aconseguit retratar una història d'esforç, penediment i motivació.

Com en cada pàgina individual dels protagonistes, el retrat està encapçalat pel titular i una imatge. És idènticament el mateix format utilitzat a la pàgina d'inici de l'apartat dels protagonistes (vegeu figura 12). En el cas de l'Ela, s'han decidit inserir tres imatges (vegeu figures 14, 15 i 16) utilitzant el recurs de l'àudio introduït mitjançant un botó. En la següent figura es pot observar el format adquirit:

Figura 13. Ela, imatge amb àudio

Els àudios seleccionats són de les declaracions més impactants, a mode de destacat i sempre situats en relació al text que hi ha a l'espai proper.

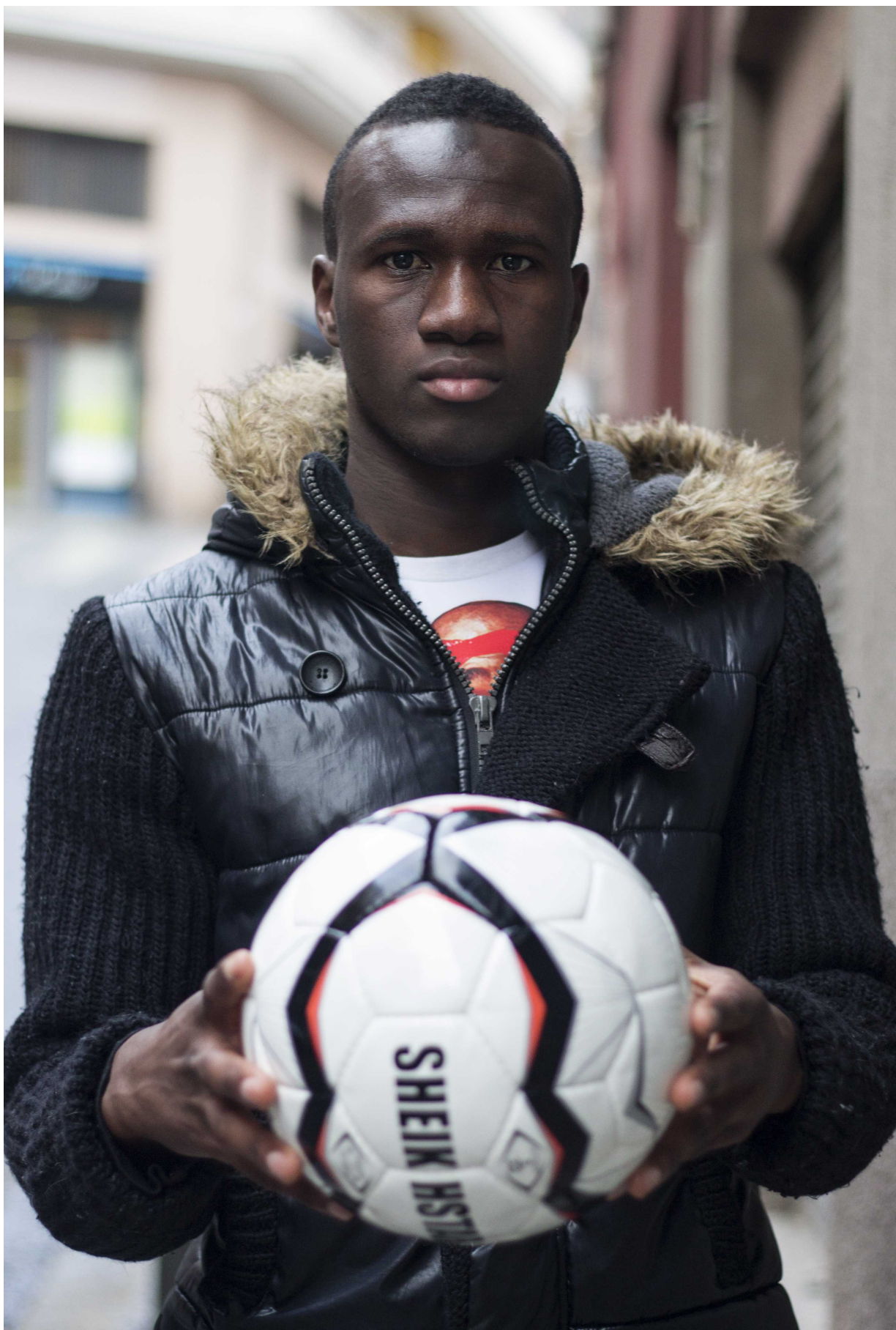

Figura 14. L'Ela posant amb una pilota de futbol, esport que el va fer venir

Figura 15. L'Ela llegeix la premsa quan va a la biblioteca. També busca ofertes de treball

Figura 16. L'Ela va sovint a la biblioteca per estudiar

- **Michel Doudou.** Té 38 anys i és professor de dansa. Ha descobert en l'art una via d'escapament per tots aquells problemes que ha trobat. Amb ell s'aconsegueix retratar un estranger que arriba a Europa a través de la seva connexió amb la dansa i amb un grup de gent per poder donar classes. Trobem a més a més, alhora, dos perfils en un: un estranger que s'adapta a les formes de vida de Catalunya i una persona que descobreix que viure de l'art és molt complicat. Per aconseguir els papers es va casar amb una dona gallega que viu a Catalunya i que va conèixer el Michel al Senegal, durant un dels seus cursos de dansa. El Michel ha tingut moltes dificultats per trobar una altra feina que pugui complementar amb la seva passió, que és la música i la dansa. Ha estudiat per ser ajudant de cuina però no troba el lloc on exercir. Ha d'enviar diners a la seva família al Senegal, ha d'ajudar a mantenir a la seva dona i el seu fill a Catalunya i s'ha de cuidar a ell mateix. A més a més, té un somni per complir: crear una escola de dansa al seu poble d'origen. Per aconseguir-ho, però, necessita més diners. Té un perfil emprenedor i té clar el seu somni.

En el seu cas, no s'ha inserit àudio a les imatges. Hi hagués cabut aquesta possibilitat, però en tenir moltes més fotografies s'ha optat per introduir una galeria. A més a més, en una, en comptes d'àudio de l'entrevista, s'hi ha inserit una de les cançons que ha gravat pel seu últim disc mitjançant la plataforma Bandcamp:

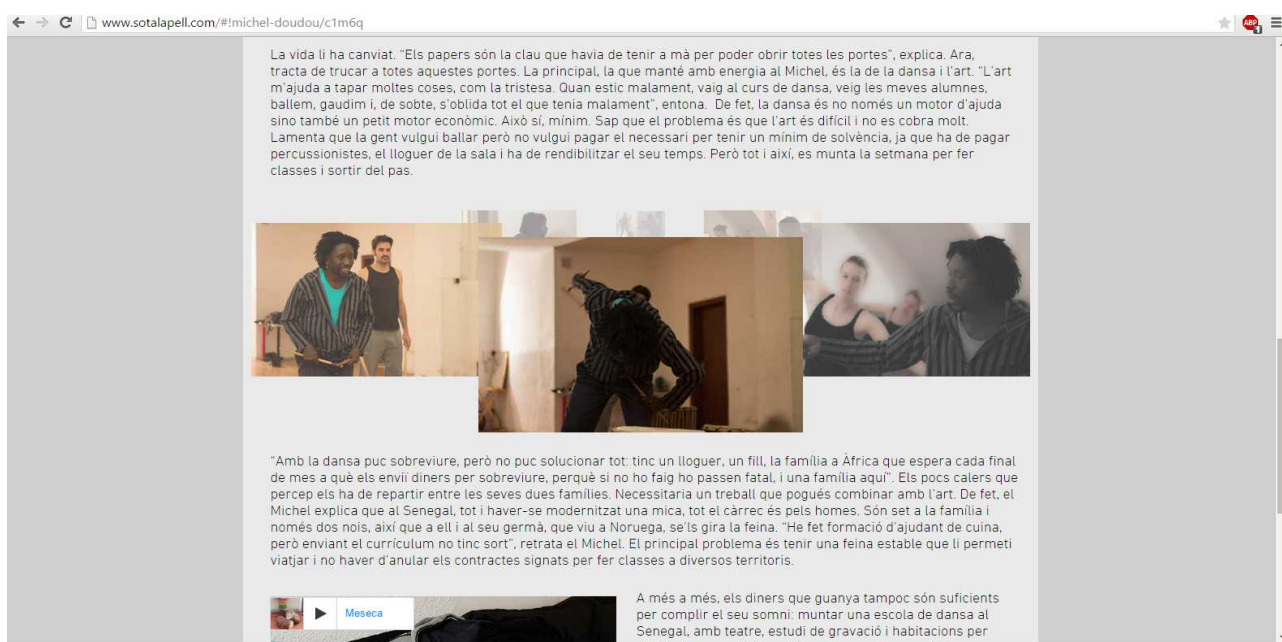

Figura 17. Galeria d'imatges i àudio d'una de les seves cançons, inserit via Bandcamp

Figura 18. El Michel juga amb el seu fill a casa seva

Figura 19. El Michel amb el seu petit a casa

Figura 20. El Michel durant una classe de dansa africana

- **Mamadou Saliou, 22 anys.** Va arribar a Catalunya amb el mateix somni que l'Ela: triomfar en el Futbol Club Barcelona. Després de recórrer moltes associacions i entendre com viu la gent a Catalunya, ha creat una botiga de lloguer de bicicletes que complementa amb la seva associació, Diandé Africa, que es dedica a construir una escola al Senegal. A més a més, conjuga ambdues coses realitzant una ruta en bicicleta alternativa per mostrar la Barcelona que escapa del turisme i que viu amb dificultats. Els diners que recull els destina a la seva organització. Amb només 22 anys ha aconseguit muntar un negoci i trobar l'aval suficient per construir ajuda al Senegal a través de l'educació. També se l'acostuma a veure a moltes conferències que dóna per fer visible la seva cultura i donar a entendre les necessitats reals que hi ha al Senegal. A més a més, com l'Ela, ha vist que el somni europeu no és el que pensava i consciència, també, els nens de Senegal sobre la realitat que es viu aquí.

En aquest cas, s'ha seguit el mateix patró que amb l'Ela. Les imatges van acompanyades d'un àudio de l'entrevista amb les principals declaracions. S'han afegit tres fotografies pròpies (dues de retrat i un pla detall de les bicicletes) i una extreta de la seva associació Diandé Àfrica, en una de les reunions. S'ha decidit posar material extern perquè semblava adient poder mostrar alguna fotografia de la seva labor amb l'organització. Aquesta imatge apareix a la part inferior de la pàgina i forma part d'una galeria de dues imatges que presenten les dues funcions principals que desenvolupa el Mamadou: el seu negoci amb les bicicletes i la seva tasca amb l'organització (vegeu figura 21). En un principi, a més a més, es va demanar una acreditació per poder realitzar fotografies en una de les xerrades que organitza TedxYouth en la qual participava el Mamadou. Però des de l'organització van rebutjar-la, explicant que només podien fotografiar els seus fotògrafs.

També es pot observar com a final de pàgina hi ha dos botons (aquests estan en tots els retrats). Un és el que s'ha comentat amb interioritat i serveix per tornar directament al capdamunt de la pàgina. L'altre et dirigeix al següent entrevistat. D'aquesta manera, es pot passar d'un a altra directament (vegeu figura 21). En el cas de la Jadirata, la següent entrevistada, no hi ha el segon botó, ja que és qui

finalitza el recorregut.

Figura 21. Retrat del Mamadou. Imatge externa utilitzada i botons inferiors

Figura 22. El Mamadou en el seu negoci de bicicletes

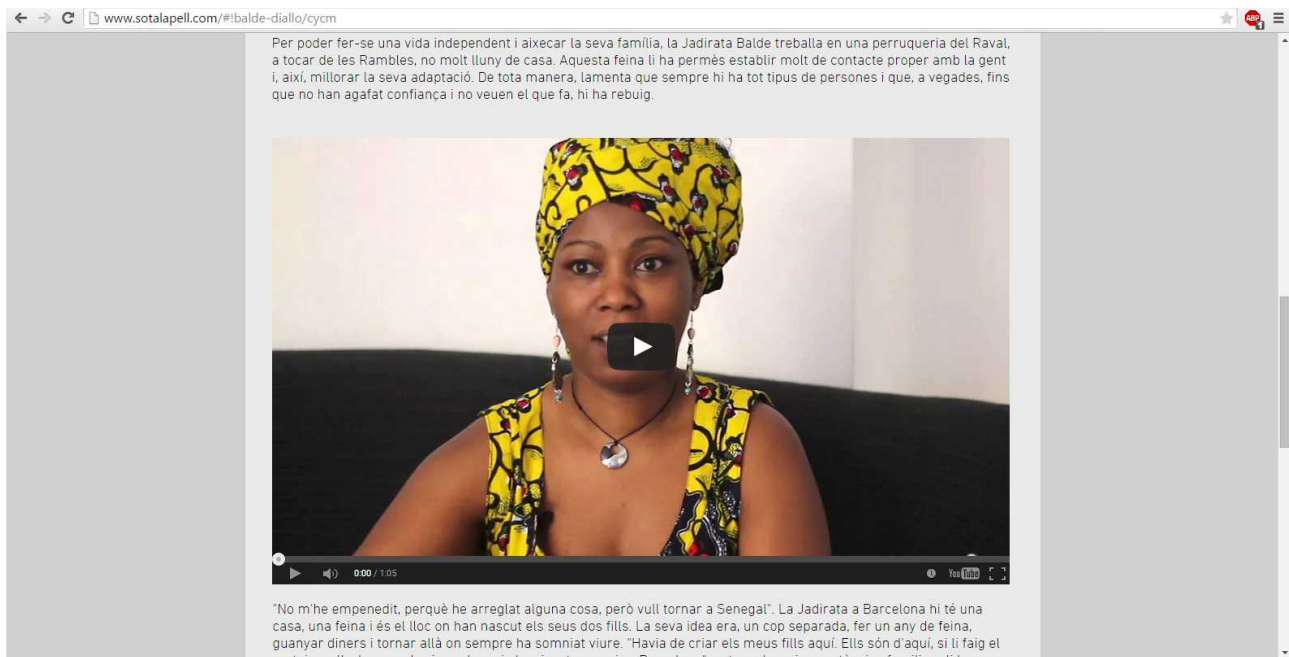

Figura 23. El Mamadou Saliou

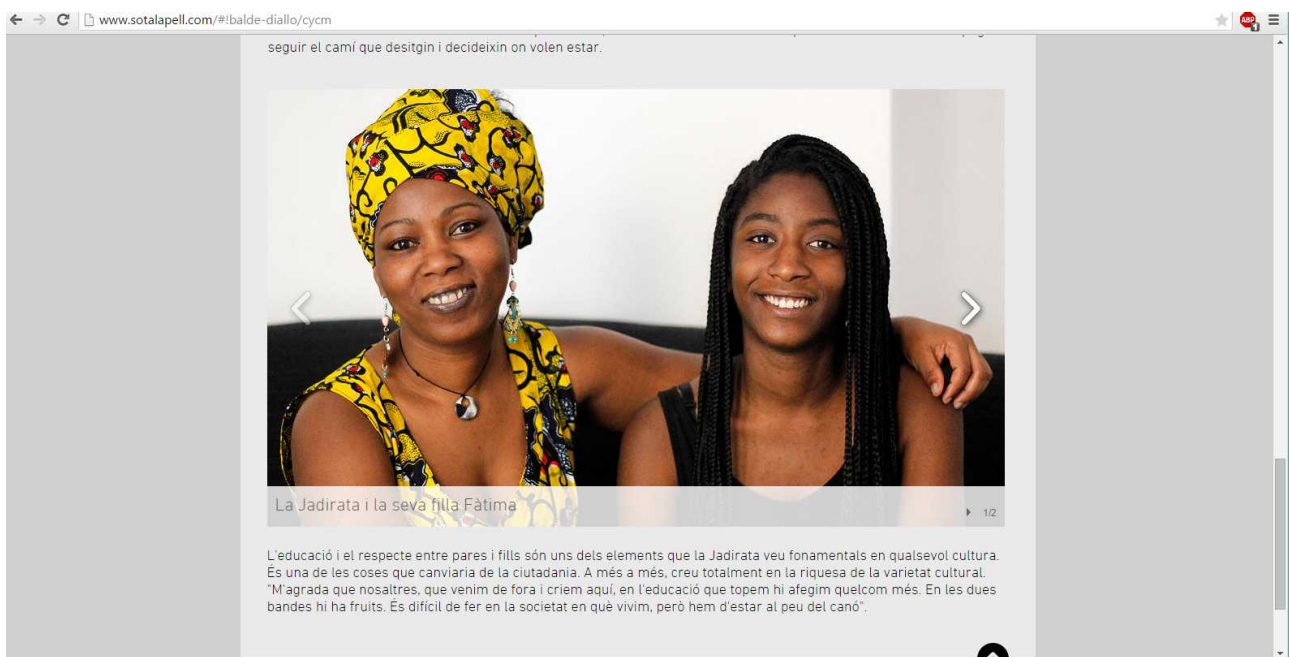
- **Jadirata Balde, 37 anys.** És una perruquera que treballa al Raval. Va venir de la selva senegalesa fins a Europa. No coneixia què era una ciutat. En arribar a Dakar, de fet, es pensava que ja havia arribat a Barcelona. El motiu que la va portar a prendre la decisió de viatjar fins a Catalunya als 16 anys era perquè l'home amb qui s'havia de casar ja hi havia anat uns anys abans. Arribaria, es casaria, seria mestressa de casa i cuidaria els fills que tindrien. Però una ruptura amb només 23 anys d'edat la va portar a un petit caos: es trobaria sola amb dos criatures, una de 3 anys i l'altre de 6 mesos. Va haver de dormir a cases d'acollida on va trobar gent que es convertiria en els segons pares dels seus fills, per tot el suport que li van arribar a donar. Això significa que va haver de passar d'una vida a casa a una vida al carrer per aconseguir trobar una feina i mantenir la seva família. Ho va aconseguir després d'haver estudiat l'idioma i d'haver-se adaptat a la cultura i a la ciutat. No obstant, el seu somni, com diu, és tornar a viure al Senegal. No ho ha fet abans perquè els seus fills són nascuts a Catalunya i no vol que passin pel mateix que va passar ella. La Jadirata vol que els seus fills, en ser el moment, puguin decidir on volen anar i què és el que volen fer. Es preocupa per l'educació i el respecte cap a la família i té clar que la diversitat cultural és una qüestió magnífica que cal aprofitar.

En el cas del seu retrat, l'entrevista es va realitzar mitjançant la gravació de vídeo. D'aquesta manera es podia inserir un altre format al reportatge multimèdia. Es va pensar en la possibilitat de no incloure text i deixar l'entrevista només en vídeo, però per motius de coherència visual amb els altres retrats i que el portal web mantingui una cohesió estructural, es va optar per convertir els vídeos en els destacats del text. Per tant, de la mateixa manera que s'ha fet amb les fotografies que tenen un botó d'àudio, en aquest cas en el lloc de les fotografies s'ha inserit un vídeo pujat al Youtube que conté entre un i dos minuts de declaracions de la protagonista (vegeu figura 24). No obstant, també s'han inserit dues imatges que van passant a mode de diapositiva en el retrat i així no eliminar part de la importància que té la fotografia en aquest reportatge (vegeu figura 25).

Figura 24. Retrat de la Jadirata. Inserció de declaracions a través de vídeo

Figura 25. Retrat de la Jadirata. Fotogaleria

Figura 26. Retrat de la Jadirata Balde

Figura 27. La Jadirata a casa seva

Figura 28. La Jadirata amb la seva filla Fàtima

E) CATALUNYA

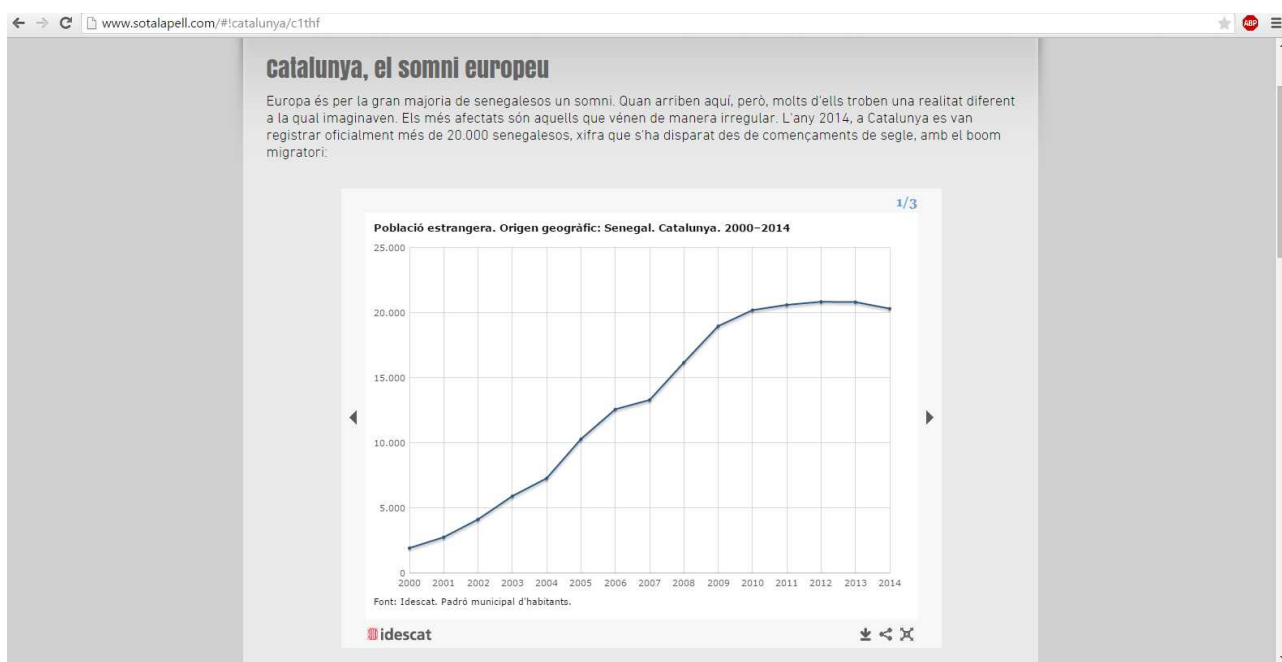
Per enllestir el fil lògic narratiu del projecte, l'últim apartat de contingut periodístic reflecteix la part catalana de la travessia que duen a terme el senegalesos. En aquest sentit, s'han cercat algunes dades i algunes associacions que treballen des de Catalunya per ajudar els senegalesos nouvinguts i els residents ja establerts, així com organitzacions que fan una labor social des de Catalunya cap al Senegal, amb acció directa també al país africà.

En el primer apartat es troben les dades. Es titula “Catalunya, el somni europeu”, fent referència a la particularitat que comparteixen els senegalesos en viatjar fins a un món que creuen serà millor. De senegalesos que busquen el somni europeu a Catalunya, segons dades de l'Idescat, l'any 2014 n'hi havia 20.280. Aquesta dada reflecteix els senegalesos registrats, així que també s'ha de tenir en compte el gruix de població sense papers.

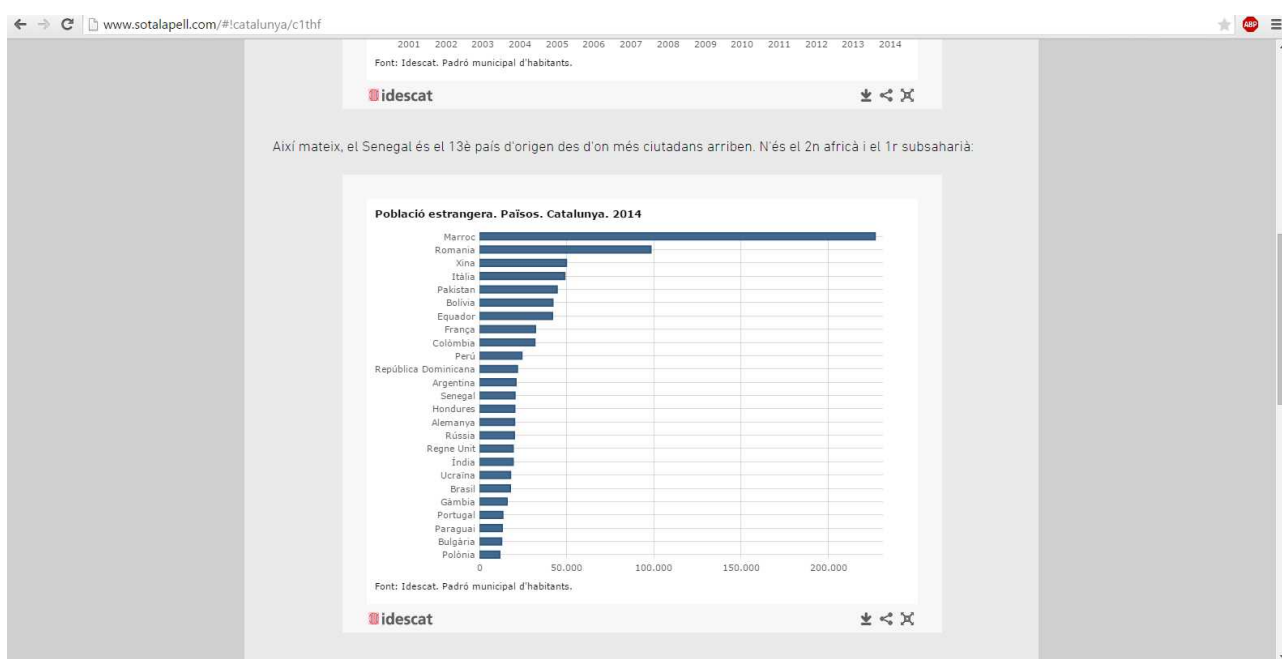
Les dades s'introdueixen mitjançant uns gràfics (vegeu figures 29 i 30 o annexos), de tal manera que tota la web manté un sentit comú: que sigui molt visual. D'aquesta manera, l'usuari no acaba saturat d'informació i pot assimilar més fàcilment algunes de les xifres més importants. En aquest cas, s'ha optat per cercar quants senegalesos residents hi ha a Catalunya i quina comparació hi ha respecte altres països. Dels gràfics, es poden treure les següents conclusions, alguna ja comentada amb anterioritat: el Senegal és el primer país subsaharià amb més habitants a Catalunya i el segon africà, només per darrera el Marroc (que aclapara la primera posició mundial amb clara majoria) i que el Senegal és el 13è país del món amb més residents a Catalunya.

El primer gràfic mostra la població estrangera d'origen senegalès a Catalunya des de l'any 2000 fins el 2014, quan es tenen les últimes dades. Es presenta, de fet, en un triple gràfic, mitjançant el qual es pot veure aquesta dada en nombre total de persones, en percentatge i la seva variació.

El segon gràfic representa la comparativa mundial dels primers 25 països amb més residents a Catalunya.

Figura 29. Presentació de “Catalunya, el somni europeu” i triple gràfic

Figura 30. Segon gràfic, comparativa mundial

El següent apartat està dedicat a les associacions (vegeu figura 31). Es presenta amb unes línies i, a continuació per seguir amb la lògica visual, s'insereixen les imatges d'algunes de les associacions que, clicant-les, et porten al seu portal web en una nova pestanya. S'ha decidit, així, no descriure cada organització per tal que sigui l'usuari qui, si vol més informació, tingui facilitat d'accés al seu web i investigui pel seu compte,

donant-li certa autonomia.

Les associacions que hi apareixen són:

- Diandé África. És l'associació que ha format el protagonista d'un dels retrats, el Mamadou Saliou. Ell vol aportar a la seva terra els coneixements adquirits a través d'altres associacions que el van ajudar amb anterioritat i de la seva experiència personal com a nouvingut a Europa. Tracta de lluitar contra l'abandonament escolar creant un col·legi a Ziguinchor.
- Catalunya Casamance. Aquesta associació catalana treballa a la regió de Casamance facilitant l'accés a l'educació primària i a l'alfabetització dels nens d'aquella zona del Senegal. En principi enfocat a dones, però al qual s'han integrat joves i homes.
- L'Associació Catalana de Residents Senegalesos. Treballa per integrar els senegalesos a Catalunya i ajudar-los en el seu procés d'adaptació. Ofereix informació d'utilitat pels residents africans i pretén formar associació col·lectiva.
- Fundació Nous Catalans. Aquesta organització compta amb la col·laboració de la Generalitat de Catalunya i està impulsada per Convergència Democràtica de Catalunya. Pretén col·laborar i crear sinèrgies entre els estrangers nouvinguts. Té un espai dedicat a Àfrica.

L'últim apartat recull (vegeu figura 32), de la mateixa manera que l'anterior, organitzacions del món cultural i acadèmic que han posat la seva mirada en l'Àfrica. Es titula "Món acadèmic i cultural" i després d'una línia d'explicació presenta tres organitzacions a través de la seva imatge i l'enllaç al seu portal web en una nova pestanya. Són:

- Institut Catalunya Àfrica. Creada per la societat civil (empresaris, professionals de la cultura i l'art, etc.), segons indiquen, i que té per objectius "promoure convenis entre universitats catalanes (...) amb universitats africanes", "promoure estudis i publicacions que contribueixin a explicar al món la història i la realitat

dels pobles i cultures que conformen el continent africà” i “fomentar la cultura africana a Catalunya”, entre molts d'altres.

- Espai Àfrica Catalunya. Té per objectiu “fomentar el coneixement i de les realitats africanes i ampliar els vincles”. Pretén crear espais d'intercanvi i, així com també serveix informació als africans, vol promoure la cultura i establir clars lligams.

- Centre d'Estudis Africans i Interculturals. Es dedica a l'estudi i la divulgació d'Àfrica, les migracions i la interculturalitat. Emet informes i analitza la realitat africana. Es va crear a la Universitat de Barcelona i es va convertir en organització sense ànim de lucre.

Figura 31. Apartat de les associacions

Figura 32. Apartat del món acadèmic i cultural

F) CONTACTE

L'últim punt del menú que compona el portal web és un petit apartat biogràfic i de contacte per donar a conèixer qui està al darrera d'aquest projecte professional. S'adjunta una fotografia i una petit resum de la trajectòria professional de l'impulsor, així com dades de contacte i alguns articles escrits amb anterioritat.

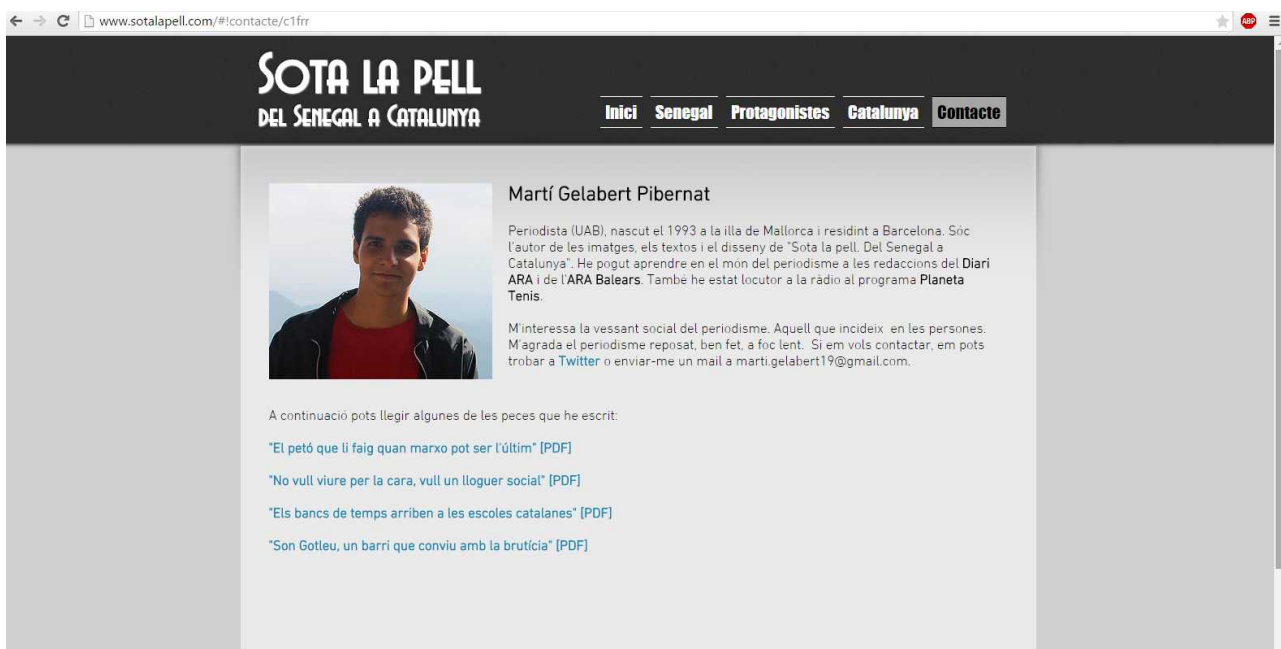

Figura 33. Apartat de contacte i informació curricular

3. Calendari d'elaboració

3.1 Fase de preproducció

Aquesta fase va començar amb una recerca d'informació estadística per trobar quin país d'origen de l'Àfrica tenia més habitants a Catalunya. Per això mateix es va recórrer a les enquestes inserides, posteriorment, en la web. A partir de les dades que ofereix l'Idescat es va veure com el Marroc i Senegal eren els dos països amb més ciutadans a Catalunya. D'aquesta manera, amb una especulativa idea inicial de comparar ambdós països, es va començar a fer una recerca sobre ells.

La recerca d'informació del Marroc i el Senegal es va produir de dues maneres: cercant bibliografia sobre la relació entre els països i la immigració a Catalunya, per una banda, i cercant informació a Internet sobre treballs fets amb anterioritat, per l'altra. Després de consultar alguns títols, vist el volum de producció que podria esdevenir, es va decidir deixar de banda l'idea de realitzar una comparació amb els dos països i centrar-se en el cas del Senegal.

Per tant en relació al procés de recerca d'informació sobre el Senegal i la immigració a Catalunya, es van trobar textos com “Migracions i desenvolupament: codesenvolupament” (Fons Català de Cooperació al Desenvolupament), escrit per diversos autors; “De Senegambia a Cataluña. Procesos de aculturación e integración social” (Fundació La Caixa), de A. Kaplan i “Gestió de la immigració a l'àmbit local”, elaborat per la Fundació Bofill. A més a més, buscant antecedents que hagin treballat aquesta temàtica es va trobar que l'investigador Papa Sow, d'origen senegalès, ha dedicat part del seu treball en analitzar aquesta qüestió. Per tant, es va procedir a llegir la seva tesi doctoral “Senegaleses y gambianos en Cataluña. Análisis geosociológico de sus redes espaciales y sociales”, i el seus article “Aproximació a la immigració africana a Catalunya” i “Mujeres inmigrantes y/o esposas de inmigrantes senegaleses y gambianos en Cataluña (España): entre la vida familiar y la vida profesional”. A banda de llegir-ne els articles, es va intentar contactar amb ell, tot i que sense èxit per motius de localització, ja que ell se situava fora de l'Estat en els moments d'elaboració del projecte.

Aquestes publicacions no se citen durant el reportatge multimèdia perquè no es van

consultar amb ànim d'elaborar un anàlisi del que deien, sinó que van ser el suport intel·lectual que van ajudar a tenir una idea més apropiada de la immigració a Catalunya i, en concret, dels senegalesos que hi resideixen. Per tant, aquesta bibliografia consultada va ser part de l'estructura contextual de la reproducció del projecte.

La següent fase dins aquest procés de reproducció va ser buscar associacions que treballin amb senegalesos o els ajudin a establir-se a Catalunya i a formar tot tipus de vincles socioculturals. La premissa d'aquests contactes seria poder trobar senegalesos disposats a participar en aquest projecte professional. Així doncs, es va contactar amb associacions que tenien contacte exclusiu amb senegalesos i d'altres més genèriques. Per exemple, es van enviar mails a Catalunya Casamance, Creu Roja, SOS Racisme, Espai Àfrica, la fundació Nous Catalans o l'Institut Catalunya Àfrica.

Algunes van donar resposta, però sorgia un problema important: la protecció de dades. Conscient d'aquesta dificultat, es va haver de buscar una altra sortida. Des de Diandé Àfrica es va poder contactar amb un dels protagonistes del reportatge, el Mamadou Saliou. Així doncs, durant aquesta fase, es va fer una primera trobada amb ell per explicar-li el projecte que es preveia fer i confirmar la seva participació. Durant aquesta trobada, el Mamadou va facilitar alguns contactes que tenia de la seva xarxa d'amics. Així doncs, vaig poder contactar amb l'Ela.

Pel que fa al Michel Doudou, el vaig trobar via Facebook, mitjançant anuncis de les seves classes de dansa. D'aquesta manera, a través de la xarxa social, es va poder concretar una primera cita en una d'aquestes classes. En el cas de la Jadirata, prop del negoci del Mamadou se situa la perruqueria on treballa. Així doncs, vaig anar-hi personalment per explicar-li el projecte i es va acordar un dia per realitzar l'entrevista i les fotografies.

Una vegada establides la citacions per realitzar les entrevistes, es va dur a terme la fase d'elaboració de les mateixes, a partir de les dades que havia aconseguit conèixer de cada un d'ells. Així, s'havien d'elaborar els qüestionaris als quals es sotmetrien els senegalesos que apareixen al reportatge. No obstant, s'ha decidit en tot moment adquirir un to de conversa, més que d'interrogacions pures, ja que permet establir un contacte més proper i familiar amb l'entrevistat. D'aquesta manera, el guio d'entrevista

serviria per tenir-lo com a suport.

Dins aquest procés de reproducció tampoc s'ha d'oblidar l'objectiu inicial del projecte i l'evolució que ha anat prenent. La idea inicial era elaborar un fotoreportatge imprès. Calia matisar si les fotografies tindrien un pes més important o si el tendria el text. A partir de diverses reunions amb el tutor del projecte es va arribar a la conclusió que elaborar el reportatge en un format multimèdia seria molt més enriquidor, ja que les possibilitats d'elaboració es multiplicarien. D'aquesta manera, es va descartar la idea de realitzar un fotoreportatge clàssic, imprès, ja que, a més, el seu cost podria ser molt més alt. Internet oferia les possibilitats adients per dur a terme el projecte i va semblar interessant apostar per aquest ventall de possibilitats que ofereix.

La fase d'ideació i concreció del tema i del mode de presentació final ha tingut una durada de diversos mesos. Des del primer contacte amb la immigració, l'octubre de 2014, fins el començament de realitzar les entrevistes, el març de 2015. Aquest període de temps, tot i així, s'ha allargat a causa de motius professionals que van acabar per esdevenir un petit escoll en l'elaboració del projecte. De fet, en una reunió amb el tutor, es va arribar a plantejar deixar-ho de banda, però es va acabar per decidir elaborar-ho dins el termini establert.

3.2 Fase de producció

La fase de producció del projecte professional s'ha basat en l'enregistrament i elaboració de les entrevistes. S'exposa a continuació com es van dur a terme amb cada un dels entrevistats per ordre cronològic:

a) Ela. Va ser el primer entrevistat dels quatre, tot i que abans ja havia tingut un primer contacte amb el Mamadou Saliou. En el cas de l'Ela vam quedar el 24 de març a Santa Coloma de Gramanet, el seu lloc de residència. Davant la seva negativa a enregistrar-se en vídeo, pels nervis i la timidesa, vam decidir gravar l'àudio. Va ser el primer que vam fer, anar a fer l'entrevista en un bar proper a casa seva.

A partir de les dades i la informació extreta de l'entrevista, es van realitzar les

fotografies. Primer, un retrat simple d'ell per poder inserir a mode de presentació a la web, acompanyant el titular. Després es van dur a terme fotografies temàtiques amb la seva forma de viure. Com que va destacar durant l'entrevista que volia ser jugador de futbol, vam anar a buscar una pilota a casa seva per poder-li realitzar un retrat exterior, tot i el dia plujós, amb la pilota. Així, es podria també lligar amb l'àudio en el moment que explica per què va venir. Després, l'Ela va comentar que fa molta vida a la biblioteca. D'aquesta manera, ens vam adreçar fins a la biblioteca de Llefià (una de les dues que sovintreja) i vam realitzar fotografies a dins i fora. A dins, amb el diari, ja que aprofita per llegir-lo i buscar-hi ofertes de treball i unes altres amb els llibres. Finalment es van descartar algunes fotografies (vegeu annexos) i es van inserir al reportatge les més adients.

b) Michel Doudou. Amb el Michel Doudou va haver-hi dues trobades: una primera el 29 de març en una de les seves classes de dansa i una altre, tres dies més tard, a casa seva. Durant el primer dia es van realitzar fotografies amb els seus alumnes. Les condicions de llum no eren del tot adients, però es van poder realitzar des de diferents perspectives. Formarien part de la galeria d'imatges del seu apartat. En la segona trobada, a casa seva a Barcelona, es va dur a terme l'entrevista. En aquest cas, també es va enregistrar l'àudio. Després, com que estava cuidant del seu fill i durant la conversa indica que és una de les millors coses que li han passat a la vida, es van fer unes fotografies jugant amb ell, així com un retrat personal per inserir en les presentacions.

c) Mamadou Saliou. Tot i ser el primer amb qui em vaig trobar, va ser el tercer entrevistat. Va ser el dia 28 d'abril al seu negoci de lloguer de bicicletes al Raval. En un principi s'anava a enregistrar l'entrevista en vídeo, però en haver d'estar pendent del seu negoci i davant les dificultats tècniques que podien resultar, es va decidir per enregistrar l'àudio. En aquest cas, es va realitzar primer l'entrevista i, després, es van realitzar les fotografies en el seu local i a l'exterior, per fer-hi el seu retrat. També s'havia originat la idea de poder realitzar-li fotografies durant la seva xerrada a la Tedx Talk, però des de l'organització no se'm va permetre. D'altra banda, també es pretenien realitzar fotografies de la seva ruta turística en

bicicleta per Barcelona, però el Mamadou va realitzar un dels viatges a Senegal poques setmanes després i per quadrar un dia amb la ruta abans del termini de presentació final del projecte va esdevenir impossible fer-les.

d) Jadirata Balde. Va ser l'última entrevistada, el 17 de maig. Ens vam trobar a casa seva per realitzar, primer, l'entrevista i, després, les fotografies. En aquest cas, sí que es va poder enregistrar en vídeo (a més a més, les condicions eren les més favorables per l'àudio, ja que hauria menys soroll extern). Una vegada enregistrada l'entrevista, es van realitzar les fotografies. Es van fer dos retrats seus, alguna imatge fent alguna de les tasques a casa i una altra amb la seva filla, un dels majors suports que està rebent ara mateix, segons considera. Cabia la possibilitat de realitzar fotografies un altre dia en el seu lloc de treball, però impediments amb la seva cap van fer que resultés impossible.

Totes les fotografies i vídeos es van capturar amb una càmera Canon 1100D. Els objectius utilitzats són un Canon 50mm 1'8, un Canon 18-55mm 3'5-5'6, i un Tamron 55-200mm 4-5'6. L'àudio s'ha captat amb una gravadora Olympus VN-732PC i amb un micro de corbata Audio-Technica ATR 3350. Els mitjans amb els quals s'ha enregistrat tot el material no són els millors disponibles en el mercat, però pel nivell de pressupostos ha estat el que ha acabat per ser el material més accessible que oferís una bona qualitat.

3.3. Fase de postproducció

En aquesta fase s'ha dut a terme l'edició del text i s'ha editat l'àudio (amb el programa Audacity) o el vídeo (amb l'Adobe Premier CC) seleccionant aquells fragments que caldria posar al reportatge multimèdia. De la mateixa manera, s'han anat editant digitalment les fotografies (amb el Photoshop CC) i fent la selecció de les finals que es presentarien al portal web i on aniria inserida cada una d'elles. A més, s'ha dut a terme la compactació de tot el producte a la pàgina web.

Mentre s'anava compilant el material, la següent passa era traslladar-ho al portal web a través de la plataforma Wix. Però per això, abans s'havia dut a terme el disseny de tot el portal, tenint en compte els aspectes fonamentals que calia inserir a cada apartat. S'ha seguit en tot moment coherència visual i tipogràfica, de manera que els menús i colors

de fons es retraten en grisos, blancs i negres. Aquest procés ha durat uns mesos, aproximadament des de la realització de la primera entrevista fins el dia 20 de maig.

En cada cas, el primer que s'ha realitzat ha estat l'edició fotogràfica. Les imatges es van produir en format RAW i JPG. La qualitat final amb la qual es mostren a la web disminueix de l'original, a causa de les possibilitats d'emmagatzematge. De tota manera, l'edició de la major part d'elles va ser a partir del RAW original capturat des de la càmera. Les principals edicions que s'han fet en totes les imatges han estat d'equilibri de nivells, establir una màscara d'enfocament i, en menor mesura, equilibrar la intensitat. En les imatges que formen part de la presentació i que s'ajunten amb el titular s'ha realitzat un procés de desaturació perquè quedessin finalment en blanc i negre. En el cas d'una imatge en concret, d'una de les classes de dansa del Michel Doudou (vegeu figura 20) s'ha modificat la intensitat (abaixant-la fins a zero) per aconseguir un efecte de pocs colors però sense ser un blanc i negre total. A causa de la poca lluminositat de l'espai en què es van realitzar aquestes fotografies, la imatge original resultava pràcticament inservible. D'aquesta manera, s'ha buscat una sortida artística. A més a més, lliga amb la temàtica de la foto, que és sobre un art.

La següent passa ha estat l'edició textual. A partir de les transcripcions (vegeu annexos), s'han anat recopilant els fragments més importants i s'han anat compactant en un document de text. Després, calia seleccionar els àudios o vídeos que s'inclourien, sempre relacionats amb el text final. A través del programa Audacity i a partir de les transcripcions s'ha anat buscant el fragment útil i després s'ha pujat a la plataforma web. En el cas del vídeo, s'ha fet el mateix procés amb l'Adobe Premier. La diferència principal ha residit en la necessitat de sincronitzar manualment àudio i vídeo i que, un cop tingut el fragment final, s'ha hagut de pujar a la plataforma de Youtube, ja que la plataforma Wix no permetia la pujada directa de vídeos en el moment de la realització del projecte.

Un cop compilat tot el material a la web i tingut el disseny final, es va procedir a comprar el domini www.sotalapell.com. Tot mitjançant la plataforma Wix, que permet la compra i s'encarrega del *hosting*. En aquest procés ha residit la major despesa econòmica del projecte, tot i que necessària (vegeu annexos).

4. Sortides professionals per al projecte

Així com s'explica en el punt 1.3. “Sota la pell. Del Senegal a Catalunya” està concebut, en gran mesura, com un pilot d'una sèrie de reportatges multiformat que es poden dur a terme, així com també pot esdevenir una peça única que es pugui dividir en tantes com protagonistes té.

Aquest reportatge s'ha realitzat en format multimèdia apostant pel gran ventall de possibilitats que s'ofereixen per a la seva producció i presentació i, a més, per la proliferació de periodisme digital que està havent en aquests moments. Molts mitjans aposten pel format digital (tots els grans diaris tenen una versió web i d'altres únicament tenen servei online) i, a més, molts d'aquests estan començant a crear molts reportatges interactius i multimèdia, com pot ser el cas de El Periódico o el Diari Ara. Per aquest motiu, s'ha decidit traspasar la frontera de possibilitats que ofereix un mitjà imprès (a més a més, que tard o d'hora sempre es més fàcil fer un traspàs de digital a imprès que a la inversa, si fos necessari) per realitzar-ho mitjançant un suport de fàcil accés i visualment més atractiu. A més a més, el projecte està en fase beta, de manera que sigui totalment adaptable i modificable a diferents necessitats que puguin sorgir.

Com a possibles sortides professionals del projecte, principalment el mercat objectiu són els mitjans de comunicació digitals de Catalunya. És cert que podrien existir altres versions depenent del lloc de destinació, sigui un exemple “Del Senegal a Balears” o “Del Senegal a Andalusia”. Per això s'explica que és un pilot. Tot i així, el projecte que es presenta i que també es podria tancar tal i com resulta finalment, seria més adaptable al panorama, evidentment, català. Així com també la llengua amb la qual s'ha realitzat és en català, aquesta es podria traduir depenent les necessitats. Per tant, l'objectiu és que tingui cabuda dins els mitjans digitals de Catalunya, sobretot aquells que es preocupen per temes socials. En aquest sentit, els principals mitjans catalans i que tenen una major infraestructura digital serien: Diari ARA, El Periódico, Vilaweb, Nació Digital, La Vanguardia, ElPaís.cat i la Directa.

Tot i així, les característiques del multimèdia permeten que el projecte no quedi tancat al món de la premsa digital. Per això mateix, i sobretot destinat a l'audiovisual, es pot vendre a mitjans televisius o mediàtics que els interressi, ja sigui per emetre únicament

per Internet, com venen fent nous mitjans o mitjans clàssics que diversifiquen continguts, com per exemple La Xarxa.

No només es concep com un pilot accessible als mitjans de comunicació. Com que dóna a conèixer certes realitats de senegalesos que s'han establert a Catalunya, pot ser una eina per crear vincles entre ambdós països. D'aquesta manera, pot incidir de manera important a diverses organitzacions que treballen amb els mateixos objectius pels quals s'ha concebut aquest reportatge multimèdia. Podem parlar de Diandé África, ja que el Mamadou Saliou, el seu impulsor, treballa per escolaritzar al Senegal però també per donar a conèixer al Senegal la realitat que suposa Europa versus el somni europeu que molts pretenen aconseguir. També podem parlar de les associacions establertes a Catalunya que treballen directament aquí, com l'Associació de Senegalesos de Catalunya.

En relació a concebre aquest projecte com un pilot, com s'ha explicat en aquests línies anteriors, “Sota la pell. Del Senegal a Catalunya” podria tenir diverses sortides:

- Realitzar una sèrie de reportatges sobre diferents llocs d'origen. Amb el nom inicial de “Sota la pell” es poden elaborar diferents reportatges que expliquin orígens diferents i altres maneres d'establir-se que té la gent segons la seva cultura, dificultats i/o facilitats que hagi trobat a Catalunya. Per exemple, “Sota la pell. De la Xina a Catalunya” o “Sota la pell. D'Argentina a Catalunya.”
- De la mateixa manera que en el cas anterior, queda oberta la possibilitat de realitzar aquesta sèrie a diversos llocs d'origen i de destinació. És a dir, es podrien obrir un recorregut Europeu (seguint el somni europeu) titulat: “El somni europeu. Del Senegal a Alemanya” o seguint amb la denominació “Sota la pell. Del Senegal a Alemanya”.

A partir d'aquí, també, en comptes de ser un producte que es vengui, pot néixer la possibilitat d'engegar un mitjà de comunicació digital que es dediqui exclusivament a realitzar aquesta sèrie de reportatges arreu del món. S'hauria d'estudiar la possibilitat i fer-ne un estudi empresarial.

D'altra banda, també existeix la possibilitat de presentar el projecte professional a diversos concursos o beques:

- Diversity Advantage Challenge. El promou el Consell d'Europa i premia la iniciatives innovadores que es dediquen a promoure la convivència i la diversitat cultural. Aquest any, el projecte català Xeix per a la inclusió de la comunitat xinesa, pakistanesa i índia en el districte de l'Eixample ha guanyat l'ajuda dotada de 10.000 euros.
- Direcció de Serveis d'Immigració i Interculturalitat de l'Ajuntament de Barcelona. En aquest cas, hauria de ser destinat als senegalesos que resideixen a Barcelona. També ofereix ajudes a projectes que treballin per a la inserció i els vincles culturals.
- Premi Consell Municipal d'Immigració de Barcelona. També enfocat a Barcelona, premia entitats o projectes que hagin treballat en l'àmbit de la inclusió social de les persones immigrades. La dotació econòmica del premi és de 6.000 euros.
- Premis Francesc Candel. La Fundació Carulla i la Direcció General per a la Immigració del Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya premia amb 3.000 fins a 5 projectes. L'objectiu del premi és reconèixer i difondre les bones pràctiques en l'àmbit de la integració dels ciutadans catalans d'origen immigrant.

5. Valoració personal del projecte

“Sota la pell. Del Senegal a Catalunya” m'ha ofert, sobretot, una de les principals joies a les quals el periodisme et dona accés: conèixer gent amb una altra cultura i aprendre d'ells. Per això mateix es va concebre aquest projecte, per donar veu a qui li costa tenir-ne i per facilitar que altra gent pugui conèixer les seves històries i acabi amb la sensació d'haver après o entès què és allò que ens fa diferents i per què no és dolent.

Si bé el projecte pretenia ser una mirada només fotogràfica, crec que és un encert haver

acabat donant una extensió vital no ja a tots els formats, sinó en especial al text. La profunditat que s'arriba a assolir amb l'escrit permet trencar petites barreres d'enteniment. Tot i que, moltes vegades, les imatges parlen per elles mateixes, la capacitat que té la paraula per adjectivar algú o alguna situació o posar en èmfasi una declaració directa del protagonista del retrat permet elaborar un discurs únic. Aquest reportatge és, per tant, únic. És un tot i, alhora, una porta oberta a noves possibilitats.

Aquest reportatge multimèdia, com ha quedat clar al llarg de la seva presentació, no és un anàlisi exhaustiu de la realitat que viuen els senegalesos establerts a Catalunya. No parla de tot un conjunt, perquè això caldria dedicar-hi una forta recerca i deixar una mica de banda l'element de contacte més directe, que és la història humana que hi ha al darrera. Els exemples, tot i que ells sols no són vàlids per explicar tot un col·lectiu, demostren certa pluralitat d'opcions, de maneres de fer, de sortir-se'n, d'establir-se, de venir fins a Catalunya. Quines inquietuds els han mogut? Per què han obert aquest negoci? Per què viuen d'aquesta manera? Són diferents perfils que ajuden a entendre que la ciutadania catalana no només és autòctona, sinó que té molt a aprendre de la multiculturalitat.

Alguns dels personatges entrevistats van arribar a Catalunya amb la il·lusió de compartir vestuari amb Messi. Aquest projecte neix amb la mateixa ambició. Neix amb l'ambició d'embarcar-se mitjançant un somni cap a una realitat que pot esperar de tot. Però sense deixar de tocar de peus a terra i, tenint en compte que si és útil per un petit col·lectiu de gent, ja haurà complert principalment la seva funció. Perquè el periodisme és utilitat. A qui és escoltat i a qui escolta. I a segones persones que, de manera directa, no hauran acabat amb aquest projecte rere la seva retina, però que potser n'hauran après certa cosa a partir d'un amic que sí que va dedicar minuts en visualitzar-lo.

Aquest projecte m'ha ajudat professionalment a buscar noves vies per portar endavant les idees. A entendre que tot mereix reflexió i que, a partir de pensar-hi una mica i moure certs engranatges, funciona la màquina i és pot donar forma a un tot. “Sota la pell. Del Senegal a Catalunya” és un aparador del meu treball, de la meva dedicació i de la meva constància al món exterior. Sabent que tot està per fer i que el camí no ha acabat aquí.

Quan vaig estar encomanat a realitzar aquest projecte, a idear-lo, ho tenia clar: volia treballar amb gent de fora de Catalunya. I, en concret, amb africans. Provenen del que probablement sigui el continent més oblidat del món. Són presoners de les dicotòmica expressió “del primer i del tercer món”, on sempre s'obvia un de segon només per crear més distància. I aquestes dos o tres mons no existeixen. Només n'hi ha un i és on vivim tots. I no es tracta de ser ciutadans d'una única cultura mundial, tampoc, sinó ser ciutadans que entenguin que existeixen moltes cultures i que no n'hi ha cap que prevalgui sobre cap altra. Que les persones tenen valor interior i no aquell que li atorga la seva pell. Per això “Sota la pell”, perquè s'endinsa en la veritat. En allò que ens fa ser. I aquest projecte m'ha permès corroborar aquestes idees. I, sobretot, creure en tot plegat.

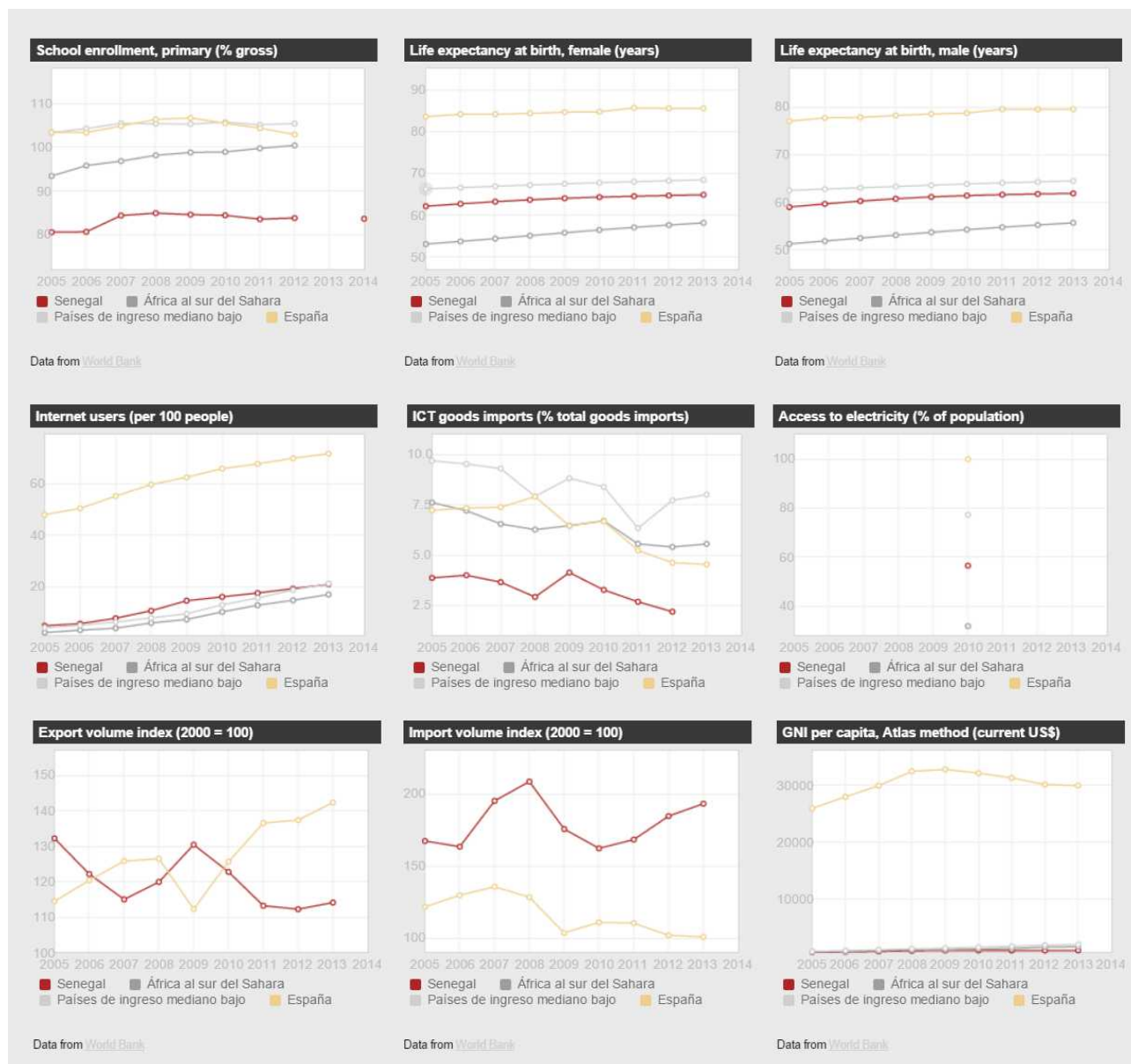
Per això, “Sota la pell. Del Senegal a Catalunya”, així com altres projectes creats amb els mateixos objectius finals, mereixen un lloc a un espai mediàtic col·lapsat per la superficialitat, sovint banal, d'un món que no indaga sota la pell de les persones. De la superficialitat dels problemes sense voler endinsar-se en el problema de fons, explicar-lo, retratar-lo. Per la superficialitat de l'economia sotmesa al capital. Per la superficialitat de la política que busca el conflicte i les debilitats de l'altra, però no reforça l'opció de les pròpies virtuts. Des de la part més modesta i humil, amb els mitjans tècnics disponibles, amb les possibilitats econòmiques sense gaire marge de maniobra, aquest projecte ha volgut creure en la riquesa de les persones que en formen part.

6. Bibliografia i webgrafia consultada

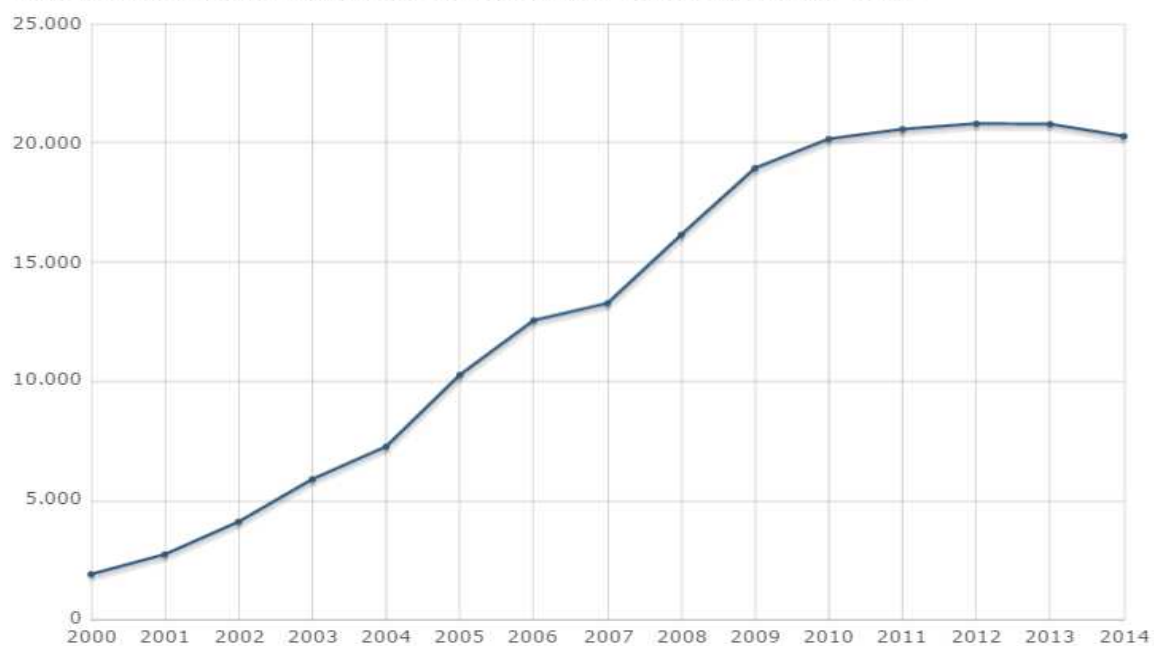
- Associació Catalana de Residents Senegalesos: <http://asosenter.blogspot.com.es/>
- Base de dades del Banc Mundial: <http://data.worldbank.org/>
- Catalunya Casamance, organització: <http://www.catalunyacasamance.org/>
- Centre d'Estudis Africans: <http://centrestudisafricans.org/qui-som/>
- Diandé África, organització: <http://diandeafrica.org/>
- DIVERSOS AUTORS. “Migracions i desenvolupament: codesenvolupament”. Editor: Fons Català de Cooperació al desenvolupament. Barcelona, 2005. p. 62-90
- Espai Àfrica Catalunya, organització: <http://www.espai-africa.cat/catala/index.php?ap=2>
- Fundació Nous Catalans: <http://www.nouscatalans.cat/index.php/fundacio/installacions/la-fundacio.html>
- Gestió de la immigració a l'àmbit local (any 2006): http://www.fbofill.cat/index.php?codmenu=11&publicacio=442&submenu=false&SC=&titol=&autor=&ordenat=&num_pag=5&paginas=47&tags
- Institut Catalunya Àfrica: <http://www.catalunyafrica.org/ca/que-hacemos/>
- Institut Estadístic de Catalunya: <http://www.idescat.cat/es/>
- KAPLAN MARCUSÁN, A. (1998). De Senegambia a Cataluña. Procesos de aculturación e integración social. Barcelona: Fundación “La Caixa”.
- SOW, P. “Aproximació a la immigració africana a Catalunya”: http://www.papasow-online.info/docs%20i%20originals/AFRICANS_A_CATALUNYA_Papa_Sow.pdf
- SOW, P. “Mujeres inmigrantes y/o esposas de inmigrantes senegaleses y gambianos en Cataluña (España): entre la vida familiar y la vida profesional. Ed: Documents d'Anàlisi Geogràfica, núm. 43. 2004b. p. 69-88
- SOW, P. “Senegaleses y gambianos en Cataluña (España). Análisis geosociológico de sus redes espaciales y sociales” [Tesi doctoral]

7. Annexos

Gràfics inserits al web

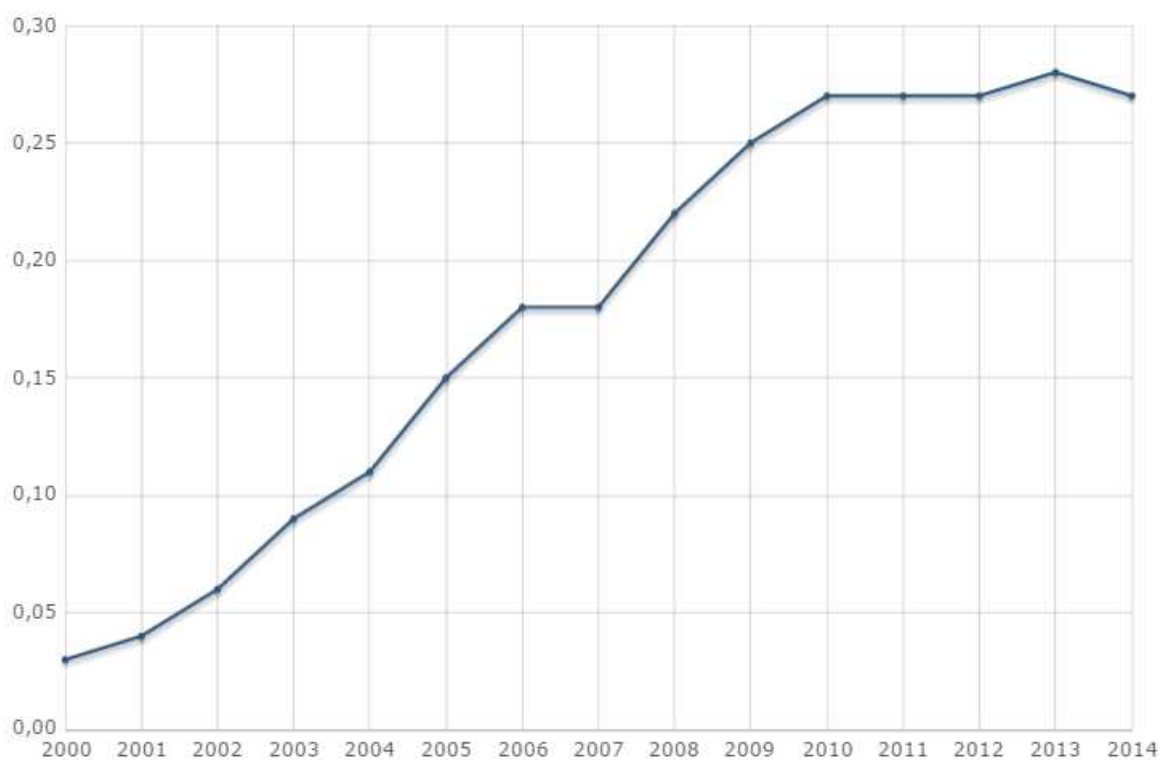

Població estrangera. Origen geogràfic: Senegal. Catalunya. 2000-2014

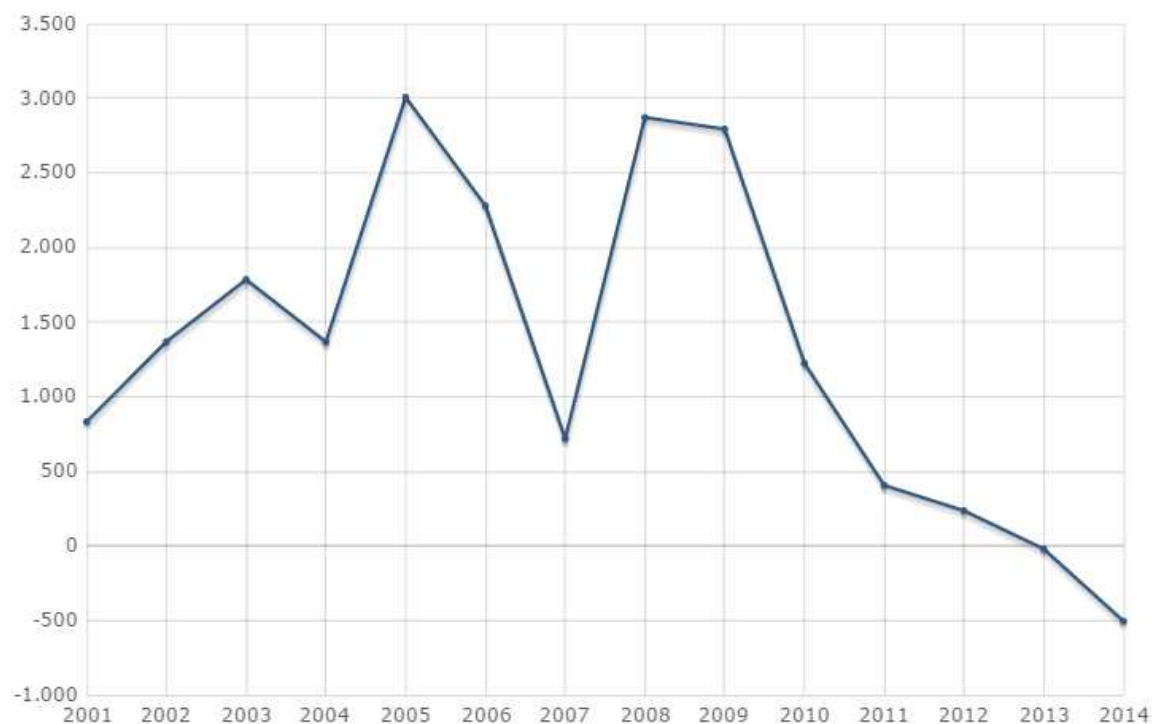
Font: Idescat. Padró municipal d'habitants.

Població estrangera (%). Origen geogràfic: Senegal. Catalunya. 2000-2014

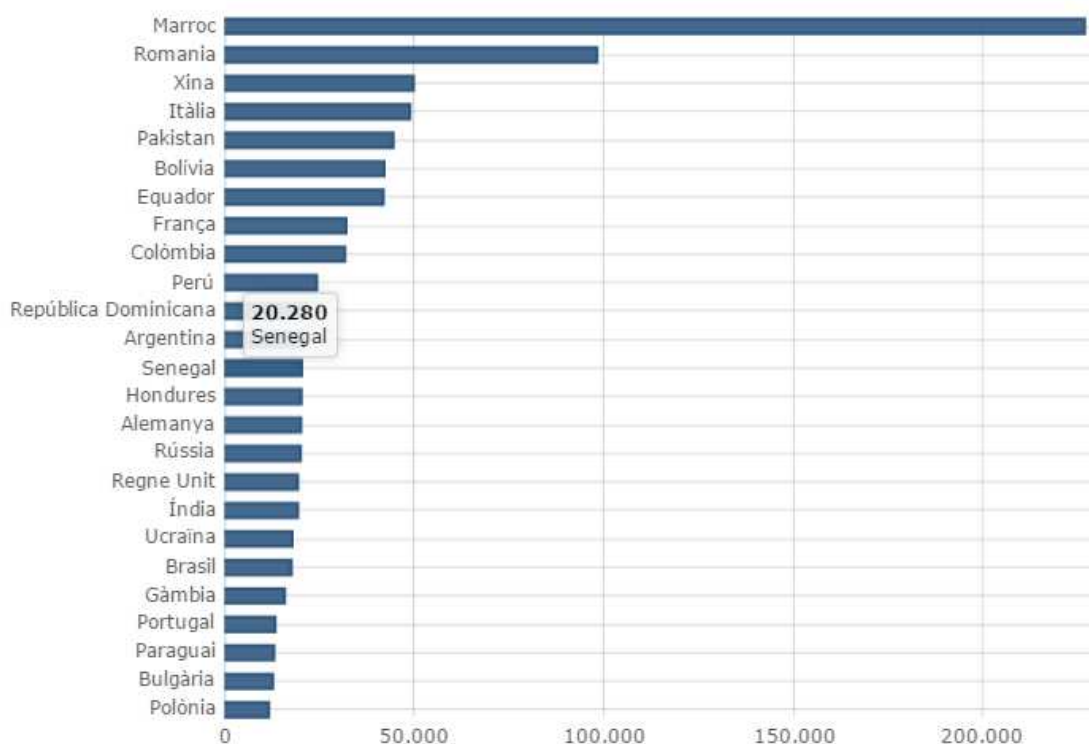
Font: Idescat. Padró municipal d'habitants.

Variació absoluta de la població estrangera. Origen geogràfic: Senegal. Catalunya. 2001-2014

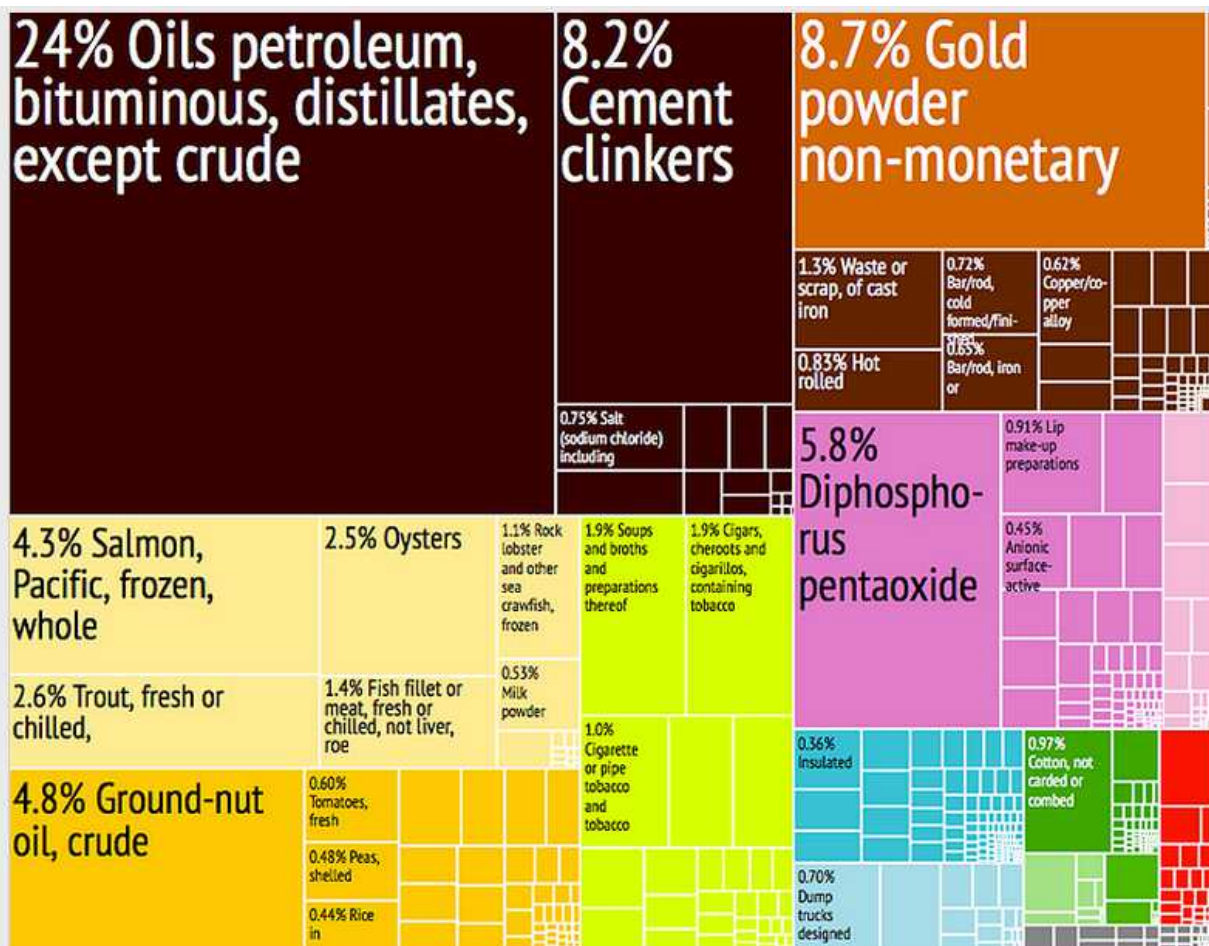

Font: Idescat, Padró municipal d'habitants.

Població estrangera. Països. Catalunya. 2014

Font: Idescat, Padró municipal d'habitants.

Percentatge d'exportacions del Senegal. Font: R. Haussmann, Cesar Hidalgo, et.al. Creative Commons Attribution - Share Alike 3.0 Unported license. See permission to share image on web at: <http://atlas.media.mit.edu/about/permissions/> [CC BY-SA 3.0 (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>), via Wikimedia Commons]

Mapa interactiu

L'Ebola va arribar al Senegal l'agost de 2014. Un jove havia viatjat

Fotos descartades

Transcripciones

- Michel Doudou

Tengo 38 años. Entre chies, umbur i Dakar. Desde los 16 años hasta los 35 me he movido por estos tres lugares. Vine aquí el 2003, pero volví a Senegal el 2005 y regresé a Barcelona finalmente el 2009. Volví el 2003 porque antes yo quería volver, porque tenía trabajo allí en Senegal con un grupo de Ballet, porque yo trabaja con discapacitados. Hacíamos danza y música, he trabajado con ellos más de 15 años. El viaje que he hecho con ellos el 2003, llegamos aquí, terminamos de trabajar haciendo espectáculos y conciertos y después de terminar regresamos porque teníamos otros contratos en otros países. Por eso regresamos el 2003 en Senegal. Después nos quedamos 5 años sin viajar y fue difícil porque teníamos muchos contratos para viajar pero para conseguir el visado era difícil.

El 2009 vinimos todo el grupo de ballet, y después de terminar, cada persona tenía familia que vivía en diferentes países europeos y cada uno ha ido con su familia. Aquí, yo veía que era mi lugar para quedarme, porque antes de venir tenía muchos contactos con españoles que vivían en Madrid y a mi mujer, que la conocí en Senegal cuando vino con amigas para bailar. Yo fui un profesor. Ella es de Galicia.

Mi profesión es la danza. Dentro de la danza he abierto otra puerta, que es cantar. Porque en Senegal he cantado también. Pero al llegar aquí me he dedicado por la danza, porque es con lo que podría ganar dinero. Después, pero, he hecho las dos cosas. He creado mi grupo de música, con varios africanos y africanas, y también gente de aquí, y para la música sigo con la danza. He hecho formación de ayudante de cocina hace poco más de tres años. Después he llevado el currículum y no he tenido suerte. Hace un mes una mujer me quería contratar para trabajar como ayudante de cocina, pero los días que le va bien yo no podría, porque he confirmado viajes desde hace tiempo. No puedo anularlos, porque ellos si han comprado mi billete, hecho publicidad, cogido una sala... y le he explicado a la chica que quiero trabajar, pero que si estas fechas que he confirmado que no puedo ir atrás, si acepta que estas no puedo... pero a ella no le va bien y me dijo que no. Tengo que esperar hasta que termine los contratos que he hecho con la gente, si terminan y tengo tiempo libre puedo empezar. Si no, es difícil. Es difícil también combinar la danza con ser cocinero. Porque te llaman, hay viajes, cursos intensivos... y se necesita tener alguien que te pueda ayudar. Si es un jefe que no tiene comprensiones, no te deja. Me gustaría trabajar, porque me ayudaría más. Con la danza puedo sobrevivir, pero no puede solucionar todo: tengo alquiler, un hijo, la familia en África me espera que cada fin de mes les envíe dinero para que puedan sobrevivir, porque si no lo hago, ellos lo pasan fatal. Allí, son los chicos que trabajan para la familia. Las mujeres no tanto. Hay un poco de modernización ya, pero no. Todo el cargo es para el hombre y es una vida difícil.

Somos siete en la familia y somos dos chicos, yo y mi hermano mayor, y todo el resto son mujeres. Tenemos bastante trabajo. Mi hermano mayor está en Noruega, que mañana vendrá a Barcelona a visitarme. Él hace muchos años que está en Europa. Fue duro para él sin ver a su familia. Cada vez que mi madre piensa en él se pone a llorar. Dice: voy a morir y no voy a ver a mi hijo. Pero yo lo he visto más, y la calmo. Que está bien, se porta bien, que piensa mucho en vosotros. Yo también voy a Senegal a visitar a mi familia cada semana santa o fin de año. Este año queríamos ir con mi hijo, con mi mujer en semana santa pero no fue posible. Por falta de dinero. Lo mejor es ahorrar hasta fin

de año, así tenemos tiempo para ahorrar, y así podemos ir tranquilamente a visitar la familia.

11. Mi sueño era venir aquí, trabajar y ganar mucho, para luego regresar a mi país. Pero he visto que no ha sido la idea que yo tenía de venir aquí, trabajar mucho, ganar dinero fácilmente y regresar a mi país para montar algo. Al final llego aquí, y al principio pienso: a ver si cambiaran las cosas. Un año, dos, tres... y cada vez más entiendo que el país funcione así. Con la crisis, no hay trabajo, la gente que quiere buscar trabajo. Y para mí fue como una sorpresa. Voy a aceptar e intentar trabajar más, sacar más clases y así a ver si puedo montar lo que quiero montar. Peor hasta ahora ha sido difícil. Luego en Senegal tienes que invertir con la familia. Porque allí el problema es sobrevivir.

Aquí la gente no entiende la vida que tenemos allí. Y nosotras también cuando llegamos aquí, no entendemos la vida que hay aquí. Pero acabamos comprendiendo que es la manera que viven aquí. Por ejemplo: vivir en familia. A veces ves una familia de hasta 15 personas en una casa. Hay hermanos que comparten camas, cuando comemos, lo hacemos con dos grande platos. Ponemos el arroz, las lechugas, legumbres alrededor. La carne en medio. Y comer es compartir todos juntos. Vivimos cómodos porque es una costumbre. No tenemos costumbre de vivir solo una o dos personas en una casa. Y aquí es la diferencia: vivir solo, independiente, separados... allá, tienes que vivir con tu padre, madre, hermanos, abuela. Siempre la casa está animada, estamos contentos de vivir así porque cuando te pasa algo está la familia y te ayuda para todo. Tenemos costumbre de vivir con este ambiente. Si pasa algo siempre hay alguien a tu lado, sea bueno o malo, siempre estamos juntos. Aquí, si te pasa algo, a veces viene la familia... pero estás lejos de ella y la conexión que tenías con la familia ya no la tienes. Para mí, yo decía que esto es horrible. ¿Cómo una persona puede vivir sola en una casa, sin nadie? Si le pasa algo, está triste y no tiene nadie que le ayude. Al principio me costaba aceptarlo, pero después de unos años de vivir aquí he entendido que es la forma de vivir, es lo que hay y tenemos que acostumbrarnos que si un país funciona así, si su gente funciona así, tú también tienes que hacerlo. Para nosotros es muy importante la comunicación con los padres y los hermanos.

He tenido muchas dificultades. Primero, lo de tener un trabajo que pueda combinar con lo que es mi sueño, la danza, y después... a veces cuando necesito algo como buscar un lugar para trabajar o para dar cursos, necesito alguien de aquí que me pueda guiar. Pero ahora, conozco algunos lugares que conozco y voy conociendo el país y voy yendo solo. Individual para ir independiente. A veces, si tengo dificultades tengo que preguntar a mi mujer para que me ayude. Pero son pequeñas dificultades. También la vivienda, que si no tienes dinero para pagar alquiler y no tienes dinero para ayudar a la familia en Senegal y la familia de aquí... tengo dos familias: la mujer y el hijo aquí, y allí la familia grande. Si gano, tengo que repartir. Y después, están mis necesidades. Estas son las dificultades que veo. NO es fácil conseguir para invertir en un proyecto, porque siempre que tienes dinero es para la familia. No sé cuándo será posible tener dinero para invertir para tener un trabajo mío y ganar cada fin de mes. Siempre pienso que quiero abrir un estudio grande para grabaciones en Senegal, con una sala de ensayo dentro. Pero para conseguirlo es difícil.

Antes, cuando llegué aquí, con el tema de los papeles sí que tuve dos años de dificultades. Siempre me escondía porque tenía en la cabeza que si encontraba la policía me podían expulsar. Siempre había lugares a los que no podía ir, porque decía: si voy allá, me encontrará la policía. O si hay un problema, me pueden expulsar y sería una

pena. Después de estos dos años, he empezado una relación mi mujer. Ella decía que siempre veía que tenía amigos fuera de España y no podía ir a visitarles ni podía ir a trabajar, como haciendo los intensivos de danzas. Lo primero era buscar los papeles, fuimos a preguntar y nos dijeron: casarse o pareja de hecho. Estábamos listos para vivir juntos, tener una familia... y lo que pensamos hacer fue casarnos. MIN 23. Y después fuimos al ayuntamiento y nos dijeron que podíamos, pero teníamos que esperar un año, porque la lista de espera estaba llena. Yo vivía en Rubí, tenía todos mis datos y dirección allí, y quería casarme allí. Pero ella me decía: un año es mucho. Vamos a intentar a ser pareja de hecho. Lo hicimos, y dentro de pocos meses conseguí tener los papeles. Y así pude viajar. Pero antes, era muy duro no tener papeles. Porque siempre estás limitado. No puedes trabajar, nadie te puede contratar porque no tienes papeles, algunos trabajos te quieren coger, te piden el número de documento y no lo tienes. O viajar. Si no, vas con riesgo. Un año fui a Portugal con mucho riesgo, cogiendo documentos de un amigo, viajando has Portugal, Huelva, Tenerife... con mucho estrés. Siempre que veía la policía pensaba: hoy es mi día, hoy me van a pillar. Fue una experiencia muy dura para mí, porque te ocupa toda la cabeza, no estás tranquilo, vas con estrés, si hay un problema... la gente no entiende. La gente piensa, pero no vive este estrés. Y así como lo he vivido, no recomiendo a nadie vivir sin tener papeles.

Ahora nada me causa estrés. No tengo miedo. Para preguntar cosas, no tengo dudas. Los papeles son la llave que tenía que tener a mano para poder abrir todas las puertas (lugar amb final transcr). Min 27. Y como soy muy independiente de muchas cosas, muchas veces voy solo intentando montar mis cosas y después de tener los papeles ya no tenía miedo de nada. Tengo una vida normal, no hago cosas que me traigan problemas. Tengo a la música, la danza, mi familia... por eso no tengo miedo. Estoy muy feliz de tener una vida aquí con mi familia, el pequeño, estoy muy contento de estar en España, porque de todo lo que me cuentan mis amigos fuera de España, creo que aquí hay más comprensión. A veces dicen que la gente aquí está un poco cerrada, pero yo digo que depende de las personas que encuentras. Yo he encontrado gente muy generosa, muy abierta. No sé si es la vida que tengo, como soy yo... pero todas las personas que conozco, que he tenido contacto, me abren. Si tengo dificultades, siempre están a mi lado. Mis alumnas me apoyan. A parte de tener un dinero fijo, como un sueldo que pudiera ahorrar e invertir.... Que es la dificultad. Pero el resto, estoy muy bien.

El mejor recuerdo de vivir aquí es el tener una familia. Casarme (pareja de hecho), tener un hijo... esto es lo más grande que tengo en España. Después, mi relación con mis alumnas, que me han apoyado mucho. Estoy intentando sacar un disco y me apoyan mucho. Porque he visto que se tiene que invertir mucho dinero. Y han buscado una opción: un crowdfunding para recolectar dinero. Fui con ellos a Senegal, también. Ocho personas y el año anterior unas 16 y me ayudaron mucho para ir allí. Estoy muy feliz con la gente. Siempre me dan oportunidades, me dicen que les pregunte. Esto es lo más importante. El contacto con la gente. Si no tienes ningún contacto con la gente, no conseguirás lo que quieres. Sobre todo nosotros que no somos de aquí, lo necesitamos para montar lo que necesitamos montar. Si no, es mucho más difícil.

Crowdfunding: cursos, viaje, cd...

Ya estoy en el estudio grabando y estamos mirando si acabaremos de financiarlo este mes que viene, para sacarlo el otro. Solo falta el dinero para pagar de golpe y terminar todo.

Mis planes de futuro son montar una escuela en Senegal, con sala de danza, con escenario para aprovechar para conciertos, teatros, danzas, cursos de baile. Y habitaciones para alojar a la gente. Cuando voy con gente de aquí, tenemos que alquilar un campamento o coger una casa y pagarlo cara. La idea era buscar un lugar, comprar el terreno, montar todo con la sala de baile para poder hacer de todo y algunas habitaciones para la gente que venga y un estudio para grabación es lo que tengo pensado para mi futuro. Así también me podría quedar más tiempo en mi país con mi familia. Por ejemplo, si hago allá tres meses, aquí vengo unos meses también para llevar a gente. Ayudar a personas de allí, también, como los niños que necesitan estudiar y no pueden pagar la escuela o niños enfermos que no tienen dinero... esto es también mi idea. De montar algo y poder ayudar a mi gente. Esto es lo que tengo pensado para el futuro. (Convencido de hacerlo). Pensando que un día lo podré conseguir, aunque todavía es difícil. Lo intentaré, pondré todas mis fuerzas. Y a ver quién me puede ayudar a ir adelante, a seguir con mi proyecto.

Día a día: estoy con los cursos, hay regulares, he montado mi escuela de danza, pero aún no he encontrado el lugar. Pero he abierto una formación de nivel inicial de danza africana, para la gente que quiera formarse como profesor o que quiera ampliar conocimientos. Empecé el año pasado, ha ido muy bien. Doy cursos regulares, como ayer, con tambores, y los miércoles en Hostafrancs de 9 a 22.30. Y cada jueves en Granollers también. Intento montar otro grupo los lunes, y como voy poco a poco, si un día funciona a ver si puedo coger otro y así si toda la semana funciona me ayuda mucho.

El problema es que aquí el arte es difícil. No cobras mucho. La danza, la música... todo es difícil. La gente quiere bailar, pero no quiere pagar. Siempre van a clases de prueba, o si tienes que pagar 50 € al mes, quieren pagar 30€ o 25€. Lo puedes hacer, pero no ayudará para nada. Porque pagas la sala, los percusionistas... que normalmente tengo que llevar dos o tres. Pero ahora solo llevo uno por tema de dinero. Si sobra es para ti, si no... te vas con las manos vacías. Tengo que montar más cursos, más horas a ver si me ayuda.

MIN 44. El arte me ha ayudado tapar muchas cosas, como la tristeza. Cuando me siento mal, voy al curso de danza, veo mis alumnas, bailamos, disfrutamos, y de repente se olvida lo que tenía mal. Con la danza, con la música, olvido todo. Es algo que me ha ayudado mucho, no pensar que estoy triste o sobre todo, como no puedo conseguir lo que quiero, la danza y la música tapa todo lo que no me deja pensar. LA gente siempre se queja que algo no funciona, que no pueden conseguir, yo con la danza y la música no me deja pensar eso. ME ayuda a ser feliz y siempre a ser más abierto con toda la gente y también me ayuda a tener un contacto con la gente de aquí y oportunidades para montar cosas. Es una puerta que siempre está abierta. Toco puertas, me abren... Si em dicen que No, lo entiendo. Pero hasta llegar a la puerta todo lo necesario. Hay cosas posibles y otras que no, yo lo entiendo. Así es la vida.

- Ela

Tengo 23 años, camino de los 24. Me llamo Elagi pero la gente me llama Ela. Yo llegué a final de 2006, en agosto, en Tenerife. En Barcelona el 8 de setiembre del 2006. Llevo 8 años y 6 meses. Antes de venir, vinieron mis primos, cuando llegué a Tenerife me dijeron de venir aquí. Y ahora estoy viviendo con ellos. Cuando llegué no sabía nada de castellano, poco a poco fui incorporándome y fui a una escuela de adultos, me enseñaron un poco el castellano, me saqué la ESO. Y quería hacer un grado medio de

electromecánica y por tema de dinero lo acabé dejando. Ahora mismo estoy buscando trabajo. Y a la vez quiero estudiar inglés por si acaso. Lo entiendo, pero me falta expresarme bastante. Ahora quiero buscar trabajo, a ver si lo consigo. Llevo muchos años aquí en Santa Coloma. La verdad, está muy difícil. Habló en global 4 idiomas: mandenka, bolok, francés y castellano. Catalán un poquito, y lo entiendo muy bien. El inglés estoy en camino de ello.

Llegamos en cayuco con 107 personas. De allí nos trasladaron cada uno donde quiere ir, allí donde tienes gente. Y yo tenía primos aquí en Barcelona y me pagaron un billete y llegué aquí en bus. Ha sido duro, el camino de Senegal a Tenerife, una semana entera dentro del agua. No hablamos de un barco... si no de un cayuco. Por suerte no sufrí hambre. Solo miedo, sobre todo un viernes que había mucha ola en el mar y al gente se preocupó mucho. Al final llegamos todos bien.

Como estaba jugando ahí, pensé que si venía aquí podría tener más suerte de llegar más lejos. La fama europea que nos lleva a todos para mejorar la vida que tenemos. Es eso, con el sueño de ser futbolista, que es la base de todo esto. Cuando llegué empecé a jugar en el siguerlin, luego en el Sant Andreu. En mi último año de juvenil volví a jugar a segunda catalana con el siguerlin. En el 2011 me lesioné del ligamento cruzado, me lo operaron, estuve 8 meses de baja. Muy duro. Volví con miedo. El futbol ya no me gusta tanto. Con todo lo que sufrí de la rodilla... ahora estoy concentrado en buscar trabajo. Independizarme, tener una vida mejor... y a ver si consigo los papeles. Llevo muchos años sin los papeles. Necesito un contrato. Y para tener un contrato es muy difícil. Ya que no hay trabajo, tener un contrato es muy difícil.

Me he encontrado con buena gente. El Pedro, del singuerlin, me ha ayudado con muchas cosas. Dificultades sí, con el trabajo y los papeles. No he tenido una ayuda para tener los papeles o el trabajo. Cuando uno llega con 16 años a un país le tendrán que ayudar más. Yo esa suerte no la tuve. De momento no he tenido problemas con nadie, no me he peleado, no he robado.... Problemas, ninguno con la gente. Para los papeles, primero tienes que tener un empadronamiento de tres años. (min8). Y ya llevo más de 6. Luego un contrato de trabajo de un año firmado por el empleador. Son los trámites más importantes. Tiene que ser un año fijo de trabajo, 6 meses no te dejan. Hoy en día, difícilísimo. Hay una plataforma en Besós donde voy a veces a buscar trabajo. Allí hay mucha gente que busca trabajo. LA gente compra cosas de construcción, mudanzas... y necesitan algún trabajador para hacer mudanzas, para cargar cajas... te dan 20 euros, depende... Es duro bajar eso, pero es mejor tener 20 euros con un trabajo duro que ir a robar a una persona. Es mejor el sudor de una persona que ir a robar a otro, que lo vas a joder más. A los amigos del futbol también les pregunto si tienen trabajillos. A veces me echan una mano. Poquito a poco me dan unos eurillos por trabajitos y voy sobreviviendo así. Pero muchos no tienen un trabajo fijo y es difícil que te den trabajo. Pero bueno, en la plataforma encuentran a gente que lleven 20-25 años, con residencia y sin trabajo. Y es difícil también. A veces voy a fábricas a preguntar. Pero ahí es más difícil. Porque te preguntan si tienes papeles. (10.54) Si contratan a alguien es alguien con papeles.

11.17 Es duro, pero bueno. Siempre voy buscando una solución. Aún no la he encontrado. Pero no bajo los brazos y cuando me levanto pronto doy un paseo, pregunto a la gente, pico, si no tienen les doy las gracias y me voy. Siempre voy buscando. No bajo los brazos. A la vez te preguntas dónde va a parar esto y te vienes a bajo. Pero eso forma parte de la vida. Para conseguir algo todo va a ser duro, no va a ser de flores. Soy

consciente de ello también. 12.25 Ha habido momentos que lo he pasado muy mal y que he pensado 'uf, si lo sé no vengo'. Porque sin familia, que la tengo allí, uno la echa de menos, a los padres... y eso también es muy importante. Llevando 8 años aquí y si has dejado la familia con 15 años. La familia también te echa de menos. Cuando piensas todo eso en la cabeza pues se acumula y te echas abajo. Es difícil. Piensas regresar, bueno... todo eso va influyendo.

Tengo un hermano que murió y ahora tres hermanos. Soy de tambakunda, en misira. A unos 10 km de tambakunda.

14 En principio esperaba llegar i triunfar, tener una vida mejor, un trabajo, independizarse... tener una casa, que nadie te dé de comer y tú mismo consigas todo lo que querías. También ayudar a la familia, que lo necesitan. Soy consciente que los padres me han ayudado mucho y yo algún día le tengo que devolver los favores, a los padres que son lo más importante para mí. Encontré aquí una vida con un poco de todo: amigos, enemigos... he encontrado gente de muchas culturas, chinos, pakistanís, tengo amigos de todos lados. No causo problemas a nadie y siempre encuentro un buen amigo. Una persona que no te da dinero, pero quizá te da un consejo. Siempre digo que los consejos nunca sobran. Todo depende de uno mismo, cuando llega a casa pues si tengo muchos consejos pienso: si es bueno para mí, me lo guardo, si es malo lo hecho a la basura. Siempre he sabido escuchar y aprender, que es lo más importante.

A todo el mundo le gustaría vivir en Barcelona. No hace un frío intenso. Es una zona con muchos turistas y siempre encuentras a alguien dispuesto a ayudarte. No nos quejemos. Es una zona de mucha diversidad. Hay mucha gente. En Santa Coloma me gusta y encuentras todo tipo de gente: mala, buena, que viene de fuera, de países más lejanos de África, Asia... convivimos bien. Algunos dirán que estar aquí es difícil, porque por todos lados se ven inmigrantes. Pero lo llevamos bien. Podría ir a otro país, en Francia tengo primos. Pero en mi cabeza siempre ha estado Barcelona. Me gusta la vida aquí. Si tienes trabajo puedes vivir tranquilo y normalmente la gente no te va a molestar. Aquí en Santa Coloma nunca me han molestado. De momento, porque no soy polémico y siempre voy en línea de paz. Si alguien me quiere buscar problemas, yo huyo. No suelo enfrentarme con mala gente. Tampoco suelo ir con gente que sabes que me van a buscar problemas. Tengo amigos, unos más y otros menos, pero eso forma parte de la vida. Está bien. En Santa Coloma si que tengo mejores personas que mala gente.

20.00 El fútbol me ha servido mucho. A raíz del fútbol he conocido gente que me ha tratado muy bien y yo a ellos. Han confiado en mí, en mi comportamiento, en mi educación. Con mi educación me ganó la gente, entrenadores que me siguen llamando, me saludan, y cuando tengo tiempo también les doy un saludo en los campos que he jugado. Siempre he dejado amigos en todas partes.

21.00 Ahora mismo mi sueño es tener un trabajo. Tener los papeles es importante. Y una casa, independizarme. Ir a ver la familia y ayudar a mis padres, que siempre están en mi cabeza. Les llamo por teléfono, por viber también. Llevo un mes sin llamarles, pero cuando tengo dinero siempre tengo contacto con ellos. No me gusta llamarles porque me hacen llorar, me preguntan cómo me va la vida. Por qué no regreso si no he encontrado lo que buscaba, que con su cariño todo va a ir bien. Eso me llega mucho y por eso a veces no me gusta llamar. Ellos también están dolidos de que no me salen las cosas como yo quiera, pero... yo creo que ya que llevo mucho tiempo aquí, no soy un niño. Ellos

piensan que sigo siendo el mismo, y los entiendo que dentro de todo eso, pero, he crecido he madurado y también les doy consejos. Me motivan, con la energía que tengo, yo si sonrío ellos también. No creen que esté tan mal con esa sonrisa. Siempre es bueno saber. Aunque estoy viviendo bien, aunque estoy sin dinero, sin trabajo. Pero pienso que tengo la salud, que es más importante. En la calle ves una persona ciega, una persona a la que le falta un brazo, una pierna... y piensas: yo tengo dos piernas, manos, salud... y pienso que en el futuro todo llegará. La salud es mucho más importante. Hay gente que lo pasa mal, que están enfermos. Y tú tienes una salud perfecta. Digo: la vida es dura, pero doy gracias a Dios por mi salud. Soy feliz. Doy gracias a Dios, pero a la vez quiero tener un trabajo, una vida mejor y no depender de la gente. No quiero dar lástima a la gente.

Nosotros tenemos una propia asociación en Paret del Vallés. Tenemos otra que es la más grande, en Mataró, que en el caso que uno se muera aquí lo llevamos a Senegal. Cada año, nos dicen de pagar los solteros 25 euros y los casados 50. Hay unas 10.000 personas y la gente va cotizando. El mes pasado mismo se murió un paisano y con este dinero se lo llevaron. En Paret cotizamos para ayudar al pueblo de dónde venimos. En Mataró, también en caso de accidente grande.

En Santa Coloma no hay muchos Senegaleses, pero en Paret del Vallés, Mollet, Santa Perpétua... conozco más gente. Desde que he venido de mi país no he vuelto. De Santa Coloma, la cosa está bien. Las carreteras muy bien, están construyendo, hay pisos que van reformando, el Ayuntamiento es fantástico.

En el piso estoy con mi primo, su mujer y su niño. Son de Senegal. Ella vino en 2009. Tienen dos niños nacidos aquí. Lleva él desde el 2002.

Los platos son muy diferentes. Comemos más arroz, pero lo hacemos con todo tipo de salsa. Los musulmanes no comen cerdo, no beben... hay de todo.

Yo soy de religión musulmana, pero siempre he convivido bien con los cristianos, con los no musulmanes. De Senegal siempre he jugado en un centro que es de los cristianos. De formación de fútbol, de baile, de todo. Y siempre he convivido bien con ellos y siempre me han respetado. Me han acogido bien, me dicen qué lleva cerdo y qué no. No bebo cerveza y me traen otra cosa. Siempre lo he llevado bien, siempre me han abierto las puertas bien.

Mi mejor recuerdo en Santa Coloma siempre será una persona. Pedro. Siempre me ha apoyado mucho, nunca lo voy a olvidar. Desde que he llegado he encontrado mi segunda familia. Siempre me ha ayudado. Cuando me lesioné el ligamento cruzado fue el que más estuvo detrás de mí. El Pedro siempre me ha preguntado, me ha apoyado, me ofrece tarjetas para ir a la rehabilitación en Urquinaona. No quiero pillar metro sin billete y que me multen con 50 euros, que son bastantes. Él siempre me ha ayudado mucho. Llevaba el singuelin.

De aquí a diez años, ojalá con un trabajo y si tengo lo que quiero, quería ir a ayudar a la gente en Senegal, si todo va bien. Ojalá que todo siguió perfecto. Mi objetivo siempre es ayudar a la gente. Ya que estoy soltero, si me sale una familia aquí también la apoyaré siempre. Si tengo la suerte de ayudar a la gente en Senegal lo haré con mucho gusto.

- Mamadou Saliou

22 años. Nací en Guinea Conakry pero me crie en Senegal, en Casamance. Llegué a Barcelona a finales de 2008. Quería convertirme en un futbolista de élite y vine para jugar a fútbol. Mucha gente de mi barrio decía que jugaba muy bien a fútbol. Mi sueño era venir a Europa a jugar a fútbol. Tuve la oportunidad de venir a Europa y la aproveché. Barcelona porque es una ciudad muy futbolística. Siempre el FCB ha tenido muchos ídolos. Por otra parte, la altura, que yo más o menos he tenido la altura de los jugadores del FCB, que no suele tener jugadores muy fuertes. Yo, en su momento, creí que podría triunfar tranquilamente por el buen fútbol y muchas cosas.

Vine solo y estuve muchos años en centros de menores y pisos tutelados hasta conseguir un trabajo, donde estuve tres años. Decidí dejarlo para emprender. Tengo mi organización social, mi empresa de bicicletas y estoy escolarizando muchos niños en mi país. Estamos construyendo una escuela moderna. Y aquí tengo la ruta en bicicleta, de una Barcelona diferente sobre ruedas. Que trata de sensibilizar la gente de Barcelona sobre la realidad de su ciudad. Cuando se habla de Barcelona siempre se habla de la Barcelona bonita: la de la Sagrada Familia, la de la playa, la de la Ciutadella... con mi ruta de bicicleta trató de mostrar la Barcelona un poco difícil, la gente que lo está pasando mal, la gente que ayuda a la gente que está mal. Trato de hablar de diferentes organizaciones que ayudan, servicios solidarios... Hablamos cómo son los chatarreros, cómo se vive en una casa okupa. Por ejemplo, la gente se frena cuando se habla de casa okupa, tiene miedo. Piensan: mucha marihuana, mucha droga... pero yo digo siempre que no, que hay casas okupas en el raval que ayudan mucho a los inmigrantes sin papeles. Es verdad que ocupan casa de alguien, pero dentro tienen voluntarios médicos que ofrecen a los chicos sin documentación consultas gratuitas, otros que organizan actividades, clases de castellano, de catalán... la gente que no tiene lugar puede ir a pasar su tiempo o que por no tener papeles no puede ir a las organizaciones.

He estado muchos años como usuario en las organizaciones sociales. Conozco muy bien cómo funcionan. Ahora soy voluntario y colaborador de muchas de estas. Y esto me inspira de cómo lo he pasado. Puedo hacer mi propio proyecto. La ruta, cuando me invitan de ponencia en la zona alta de Barcelona y estoy hablando del Raval, mucha gente desconoce lo que está pasando en el Raval o cómo viven los inmigrantes o los jóvenes de aquí, que buscan comida en la basura o duermen en los bancos. Por otra parte, hoy en día es difícil conseguir una subvención para financiar mi proyecto en Senegal. Estaba buscando ideas para financiar mi proyecto. Se me ocurrió esta magnífica idea, que aún todavía estamos buscando la entrada al mercado. Estamos trabajando.

Entrando aquí y siendo menor de edad tenía la oportunidad de estar en un centro de menores y tenía derecho de tener la documentación sin trabajo. Pero tuve un gran problema, porque tenía un permiso de residencia sin trabajo. Para conseguirlo con trabajo necesitaba una empresa que haga un contrato de un año. Aquí, he tenido que luchar tres años haciendo todo tipo de cursos, preparación, cosas que no me gustan, por encontrar la oportunidad o la persona que me pudiera ofrecer el contrato. Lo conseguí gracias a red de contactos que tenía. Una amiga, en el momento que se me acababa la estancia en los pisos tutelados y gracias a ella que se preocupó conseguí un trabajo y estuve dos tres años trabajando. Y la empresa me ofreció esta posibilidad. Pero tras tres años incluso trabajando gratis. Hasta un momento que dije que no haría más cursos, más prácticas... Porque eso es mentira. No puedes estar trabajando para una empresa mientras tú estás trabajando, lo estás haciendo bien y te felicitan, pero cuando se está

acabando el tiempo ya preparan a otro chico para entrar en tu lugar. Era como ir a un sitio donde no te van a dar el contrato. El trabajo de prácticas es trabajo gratis.

La verdad es que siempre me he movido con mucha gente, y gracias a ellos he tenido muchas posibilidades de viajar a países de Europa, de Asia, de África también en algunos que no son Senegal, y todo esto te abre la cabeza. Vas aprendiendo muchas cosas.

Aquí lo que me ha sorprendido es que antes de venir me decían que Europa es un paraíso. Pero al llegar aquí ves que no lo es. Es más duro que de dónde vienes, sobretodo siendo inmigrante, con todas las dificultades que puedes encontrar. Cuando hablo de dificultades: sitios para encontrar casa donde dormir, para comer, problema del idioma al principio, y la documentación que es una barbaridad. A mí me permitían residir pero no sobrevivir, porque para sobrevivir tienes que trabajar. Es lo primero que me ha sorprendido de aquí. Y el hecho de ver mucha gente trabajando de chatarrero, buscando comida en la basura, que duermen en la calle... A mí si antes de venir me dicen que un europeo pide en la calle, yo diría tranquilamente que es mentira. Cuando estoy en Senegal proyectando los vídeos que he trabajado aquí, trato de sensibilizar a los jóvenes sobre la realidad de Europa. ME preguntan por qué no volvemos. Les digo que tienen la razón, pero que a mí me ven cada dos o tres meses en Senegal. Porque sé que el futuro está ahí. Y la gente que está en Europa si pudiera volver sin tener la vergüenza de que ha ido a Europa y ha fracasado... muchos volverían. Los Africanos, una vez que alguien viaja en Europa, que siempre se ve con el hombre rico, con dinero. Pero muchos viven en situaciones inhumanas. No digo a nadie que no venga, pero por otra parte digo que si se puede ir vía legal mucho mejor. Porque tienes toda la documentación, puedes trabajar, etc. Pero ir con la ilusión, el sueño y tener que estar todo el tiempo que hemos sufrido... creo que no vale la pena. Me acuerdo cuando estuvimos en los centros, a veces me sentaba pensando por qué he venido, dejar todos los estudios que tenía, toda mi familia, venir aquí... si estaba jugando en un equipo, pero para jugar bien necesitas un gran apoyo. Yo no tenía nadie detrás de mí. Nadie que me impulse. Y es difícil.

Llegué a jugar en diferentes equipos. De juvenil en Sant Andreu, amateur, en Barceloneta, Montbau y Collblanc. Sigo jugando como un hobby más que con el sueño de convertirme en un futbolista de élite. Cuando estoy en mi país también jugando descalzo en tierra.

Min 16 aprox. Mi sueño es lo que estoy haciendo. Regresar a mi país y ayudar a mi gente, los que más lo necesitan. Escolarizar los niños, combatir el abandono escolar, crear empleo con la construcción de la escuela que estamos haciendo. Ver y estudiar la zona, como crear empresas. Este es mi sueño. No sé cuándo aterrizaré exactamente, pero ya que estoy yendo cada dos o tres meses poco a poco lo iré consiguiendo. Ahí se pueden realizar muchas cosas, se pueden crear muchos empleos. Ahora mismo tengo un equipo de veinte personas trabajando ahí, cobrando mensualmente. Y esto ayuda. Es lo que se trata, de ayudar a la gente.

Yo tengo que decir que tengo que suerte que los últimos años a mis hermanos mayores las cosas les están yendo bien. Eso me permite tener la conciencia tranquila de no tener que comprometerme en un trabajo de ocho horas para tener que poder enviar dinero cada mes. Desde allí pueden cubrir los gastos de la familia, pero cuando puedo o veo que es necesario ayudo. Pero no es una obligación, como muchos. Gracias a ellos me permito de ir tranquilamente con mi vida. Ellos están todos en Senegal. Uno de los

mayores apoyos que tengo son ellos. Gracias a mi hermano, con el socio que tengo que está ayudando a la construcción de la escuela moderna, y pusimos la empresa de mi hermano como garantía. Llevé al socio a conocer a mi hermano, vio cómo está trabajando, cómo se mueve, y de allí vio que hay algo serio dentro de la familia. No son solo palabras. Y gracias a eso se lanzó. Normalmente el inversor no da dinero si no ve futuro. Gracias a mi hermano conseguimos todo esto.

Son dos vidas diferentes. En mi barrio conozco a todo el mundo y todo el mundo me conoce tranquilamente. Ahora puede ser que no a todos que he estado 6 años fuera. Aquí, estás en un edificio y no conoces ni a tu vecino. Es una diferencia muy grande. En Senegal, además, todos son bienvenidos. Se llama el país de Taranga, que quiere decir el país de la bienvenida. Vengas de donde vengas siempre eres bienvenido en cualquier familia. Aquí es complicado ver una familia que te pueda acoger unos días en su casa. Es todo mucho más formal. Y lo bonito de las culturas es lo informal. Llegas, lo que surja y bien. También veo que por otra parte, aquí hay mucha jerarquía. Hay mucha gente que son muy simples, aunque tienen buenos cargos, pero por otra parte dentro de las empresas ves gente encima de otros que no mola. En cambio, mi hermano con sus empleados, cuando le toca ser duro lo es un poco, pero veo a sus trabajadores en su salón como si fueran sus casas... es totalmente diferente.

Cuando vienes de fuera eres alguien de fuera. Pasa a veces, quizá yo no, pero en muchas ocasiones, cuando vas en un grupo, si hay dos personas que son de fuera se suelen estar juntos y hay un grupo de aquí se juntan entre ellos. Para mí eso ya es diferencia. No es lo mismo que yo cuando preparo mi currículum y lo llevo a una empresa que tu cuando lo prepararas y lo llevas a la misma. Primero se mirará el tuyo. Estuve en una ponencia hace dos semanas, una señora comentaba cosas que pasan realmente. Decía que a los dominicanos que vienen aquí con doctorados a pedir trabajo, te dicen que no tiene trabajo... y están buscando a uno. Pero sí que te dicen: yo tengo a mi abuela que está mal en casa y si la cuidas te pago. Luego, cogen a la persona que tiene el doctorado aquí y a ella otro trabajo típico de los inmigrantes. Construcción, limpiezas, cuidar de niños, abuelos, enfermos. Aquí las casas bonitas las construyen los inmigrantes, pero luego son los europeos los que van allí a vivir. El trabajo se hace para los de aquí.

Hay que hacer una mezcla de cultura, una sensibilización a la gente para que entiendan que el ser humano es igual. Yo estoy ayudando a mucha gente, no solo a los africanos. De los que estoy haciendo muchos europeos encuentran trabajo de alguna forma. Gente se conocen entre ellos, ven que hay cosas en común, trabajan juntos... y soy yo que está permitiendo que esta gente se conozca. Se debe evitar de hablar, aunque yo lo hago mucho para reírme de los europeos, de primer mundo y tercer mundo. Porque igual ahora mismo no puedo cantar que he triunfado en la vida, porque me queda mucho para trabajar. Pero puedo decir que todo lo básico que se puede permitir un europeo yo también me lo puedo permitir, sin tener que trabajar para otro. Si eres capaz, yo también soy capaz.

Aquí tengo un socio, un amigo, pero yo hago todo. Todas las decisiones. Él ha puesto el dinero, yo pongo el trabajo. A Ela lo vamos a contratar aquí para que pueda tener la documentación. Y las rutas en bicicleta, uso estas bicicletas para las rutas, pero lo bueno es que el 50% de beneficio es para la organización. También es una ruta que trabaja para el público local. Crea empleo, los acompañantes suelen ser jóvenes con riesgo de exclusión, y a los jóvenes en paro amigos que tengo por aquí les doy formación

para que sean los guías de la ruta.
Muchas ponencias también...

No sé si feliz o tengo demasiado trabajo. Considero que no tengo tiempo para mí, pero tampoco me quejaría, porque si quiero comprar un bocadillo me lo compro. Si me apetece cenar en un restaurante, me lo pago. Pero no tengo fin de semana. Entre una cosa y otra, tengo poco tiempo. A veces los domingos me tengo que levantar a las 6 o 7 de la mañana para preparar un ruta. Pero lo que tengo es lo que muchos están buscando.

- Jadirata Balde

37 años. Casamance. Llegué a Barcelona a finales del 96. Porque mi marido estaba aquí. Vine sola. Ahora estoy en la peluquería, donde siempre he estado. Es mi facción. Siempre he trabajado de peluquera, aquí, aunque allí generalmente el sistema de peluquería muchas veces se dedica entre ellos. Es un oficio que sabes de siempre, diferentes calidades de cabello, pero una vez llegas aquí se estudia se aprende.

Dificultades? sí. De todo, siendo muy niña, no saber el idioma, salir de la selva llegar en otro mundo (2.54). Lo más difícil ha sido salir de dónde estaba y llegar en este mundo que no sabía. Muchos caminos, y ya está. Fui a escuelas de idioma y poca cosa más, y relacionando con la gente. Ha habido de todo, pero generalmente bien. Ha habido de todo y hay de todo. Sobre todo en el oficio que hago, es cara al público, es cercanía, por el momento hasta que no cogen la confianza y no ven, hay un rechazo. Y eso obviamente se comprende (4.13)

6 años estuve ama de casa, hijos y nada. Y a partir de los 6 años poco a poco comencé a las clases, cursos... adaptar o quitar este susto que tenía la llegar, ya me había acostumbrado. No me asustaba tanto. Edificio, los coches.

Al llegar, como (5.12) como era reagrupación, bien. Pero que es lo que pasa? Que cuando tienes estos papeles son documentos que solo te sirven para vivir aquí, no te sirven para trabajar. Entonces, para renovar esto es como si no tienes documento. No te lo cogen y te deportan, porque legalmente estás, pero no puedes hacer nada con este papel. Y la verdad es que tuve bastante dificultad para poder renovarlo. Porque he tenido que volver, y perderlo y volver con un visado nuevo. Todo otra vez de nuevo. Todo como empezar de cero. A los 7 años. A los 6 años todavía tenía este documento. A los 7 años tuve que volver, estabilizar, visado nuevo, vida nueva. Totalmente, ya vine con visado, oferta de trabajo, luego el DNI y como Dios manda.

(6.15) La verdad, entonces estamos hablando que tenía 16 años y era bastante joven para pensar. Yo vengo de bastante lejos de la ciudad para saber lo que es y después para saber lo que es Europa. Yo vengo de la selva, llegué primero a Dakar y me pensaba que ya estaba en Europa. No lo sabía. Y cuando llegué aquí ya vine mentalizada cuando te casas... ya está, eres ama de casa, pero obviamente quizá sería hacer esto allí que lo conozco que aquí. Aquí me complicó mucho de ver la realidad. La idea, fue me voy me caso y ya está. Pero jamás pensaba que era tan difícil este mundo. Porque África y Europa es bastante diferencia. Ya no te digo entre el bosque y Europa (7.38).

Dejar tu familia, siendo joven, realmente cuando te cases te vas a casa del marido. Tienes familiares, tienes personas cercanas tuya. Al revés cuando estás aquí. Eres tu, tu

marido. Ya no existe nada más. Y esto, junto a lo de adaptar, fue lo que lleva más complicación. (8.26)

A regresar donde siempre he soñado vivir, que es en África. Y ahora hay más posibilidad en sentido que todo este tiempo ha habido hijos, luego totalmente cambia. Después de 7 años tuve el documento y pensé: trabajo un año y me marchó. Pero claro, yo tenía dos crios. Y digo, qué hago? Tengo que criarlos aquí porque ellos son de aquí. Si le hago lo mismo a ellos, ellos viviran lo que yo he vivido de venir aquí. Entonces aguanto. Todavía estoy en este paso, falta poco. Ojalá que se realice en su vida, que puedan seguir su camino y decidan donde tienen que estar. Pero mi sueño es regresar de dónde he venido (9.46)

Sí confianza en que passi.

La cosa está yo pienso en que la gente ha venido por necesidad y si ha mejorado su situación piensa que ya volvería si pueda porque la cosa se ha mejorado. Simplemente, yo pienso. Yo he mejorado, claro.

Yo sabia que me iba a casar. Yo no iba a Europa, yo iba con mi marido simplemente. (11.11). Entonces es diferente, casos de.... cuando vienen por necesidad es verdadera. LA verdad cuando llegas, estás ilegal, es muy complicado porque es el epz que se muerde la cola. Un trabajo, vale de acuerdo, se necesita un contrato. Pero el contrato necesita un documento... pero qué está pasando aquí? Cuando se va a estabilizar? Me da mucha pena y yo me identifico mucho con ellos. Estes chavales que me estas diciendo los conocí al estar ahí, pero para mi es mi familia, porque los comprendo a ellos. Sobre todo el chaval que no tiene todavía documentos.

Anteriormente sí tuve contactos (con mas senegaleses). Recién llegada, porque aquel entonces tú estaás... es como enganche. Es que no te puedes relacionar con nadie que no sea con esta gente. Y tú buscas dónde estan. Pero a los 7 años aquí ya luego lo que más te guía es donde puedes ganarte la vida en esto. Las amistades en el trabajo, la convivencia. Últimamente solo por casualidad.

(13.09) Pues la verdad, ha habido... mira. Yo he tenido al separar, soy separada, estoy en casa de acogidas, te estoy hablando con 23 años, con un crío de 3 años y otro bebé de 6 meses y espavila sola. Es la primera salida de salir en esto. Qué pasó? Que me han rescatado? Qué ha pasado aquí? La gente que ha estado conmigo en este momento si que lo tengo, me han apoyado mucho. Para mí son los segundos padres de mis hijos. Lo he criado yo, pero me han respaldado mucho.

Actualmente el mayor apoyo que tengo es a ella.

15.04 Pienso que he tenido bastante suerte, porque la diferencia cultura... la verdad que no. En este sentido he tenido suerte. En el sentido de la persona que he conocido cuando he necesito ha sabido entendeme y yo he entendido. Esto es tener suerte. La dificultad en el sentido de como rechazo lo llamaríamos... esto pasa día a día estés donde estés. Sobre todo de cara al público y cercanía. Yo he tenido suerte.

(16.30) Tocaría la educación, que más o menos es un poquito lo que más vivo día a día. Nosotros, almenos, la que estamos aquí, lo que yo añadiría en la educación de nosotros

que venimos. Sí que es verdad, los hijos son de aquí. Pero hay una cosa que no cambia de las personas. Y si sabes que eso no cambia, intenta inculcar a los tuyos. Vale? Siempre respeto. La educación hay base fundamental de donde vienes. Añádelo en tus hijos. Porque claro... esto es lo que vivo. Esto sí que me gustaría que nosotros que venimos de fuera, criamos aquí, en la parte de la educación que hemos encontrado añadimos algo más. Porque en las dos bandas hay frutos. Para mí es fundamental. Aunque es difícil, porque la sociedad que vivimos es la que hay. Pero al pie del cañón, ahí... si podemos criarlos también podemos añadir esto. Es un detalle fundamental.

18.04 El respeto hacia los padres. Para mí es fundamental. Y cuando los crío... pensamos que los críos piensan así. "Te han dado caña, tu me lo dices" no es así, la gente mayor... hay un mínimo de respeto que los críos deben a esta gente. Hay que cumplirlo. En África la educación, da igual que sea mi hijo o no mi hijo, estoy caminando en la calle veo un crío una cosa que no se debe hacer paro y le digo al crío que esto no se hace. Aquí de esto no hay. Son detalles pequeños, pero obviamente para mí es fundamental, un crío no puede faltar a sus padres, aquí no hay este margen. No ser tan radical, pero el crío tiene que saber el respeto que hay sobre los padres. Muchas veces también en la educación sí que es verdad fallamos un poquito y me gustaría cambiar. He encontrado muchos casos que me han chocado, en el sentido de padres que están aquí, traen los críos pequeños... Ellos tienen todo, termina del estudio, terminana la eso o no y a currar. A buscar la vida. Es que todavía no está preparada. Pero también se puede comprenderr, la necesidad puede hacerlo. Pero si los pudiéramos ayudar a estos críos que quieren seguir estudiando sus carreras, obviamente la cosa se mejoraría. No es fácil. Yo tengo dos, ya me gustaría. Una quiere seguir, el otro no quiere seguir... sabes lo que te quiero decir? Esto es el destino de cada uno, pero también están los padres. Se confunden los críos o se mentalizan porque en un principio se lo han dado todo como críos y luego se poenen en una altura donde no deberían estar. Esto es una confusión muy grande. Esto es en la base de la casa, de la educación que han tenido. Las conozco que con 30 años todavía son niñas, no han llegado a... es una pena, porque quizá son persona que tengo en mi corazón. Es la confusión de salir de allá, llegar aquí y no tener una base. Perfecto no hay nadie, pero la educación es fundamental.

Vive duro? Bueno, es lo que hay que aceptar y hacerlo entender. Yo no puedo ir al nivel que tiene mi amigo porque quizá el tiene cualidades que yo no tengo. Entender esto. La educación está ahí.

Yo diría que no hay prepotencia. En el sentido que yo creo que depende de hasta donde llegas a la persona que te relaciona. No porque la verdad que tengo, por mi experiencia y mis hijos, pienso que no porque no he tenido la dificultad.

23.25 Si quiero volver es que... arrepentida no estoy porque he arreglado algo. Perfecto, pero bueno... que sí... Uno se regresa.

Factures

FACTURA #109858859

Wix.com LTD

Número de IVA:

EU442008405

Para

Marti Gelabert Pibernat

C/ Jeroni de Berard, 6, 2-2

Detalles

Estatus de la factura - Cerrada

Fecha de Emisión: 12-may-2015

N.º de servicio	Nombre del servicio	Período de facturación	Periodo de facturación	Cantidad	Cantidad
2673072	sotalapell.com .COM domain 1 year free with privacy	12-may-2015 - 12-may-2016	Anualmente	1	24.85 €
Cupón de descuento					-14.95 €
Subtotal					9.90 €
IVA (21,00%)					2.07 €
Total					11.97 €

Fecha de pago	Método de pago	Cantidad
12-may-2015	Visa 4036	11.97 €
Total		11.97 €

FACTURA #109858845

Wix.com LTD

Número de IVA:

EU442008405

Para

Marti Gelabert Pibernat

C/ Jeroni de Berard, 6, 2-2

Palma de Mallorca, Illes Balears

08014 ES

Detalles

Estatus de la factura - Cerrada

Fecha de Emisión: 12-may-2015

N.º de servicio	Nombre del servicio	Período de facturación	Periodo de facturación	Cantidad	Cantidad
89e1176	Combo	12-may-2015 - 12-may-2016	Anualmente	1	99.00 €
Subtotal					99.00 €
IVA (21,00%)					20.79 €
Total					119.79 €

Fecha de pago	Método de pago	Cantidad
12-may-2015	Visa 4036	119.79 €
Total		119.79 €